

OLAV

Intervju med Janne Haaland Matlary, s. 3

Svakt Beijing-dokument - skyld ikke på Vatikanet!

Sverre Bagge, s. 6

Kristningen av Norge

Christian Boe Astrup om "Kristin-filmen", s. 9

Middelalder gjennom moderne linser

Bokomtale ved p. Olav Müller, s. 12

Kunsten å bli tam

Signaler fra en verdenskongress, s. 14

Sannhet og håp viktigste midler mot vold

Torbjørn Olsen, s. 18

Pater Josef Hartmann til minne

Baby Johannessen, s. 20

Norges Kristne Råd står klippefast!

ST. OLAV

Presse - og press

Det handler blant annet om katolsk presse i dette nummer av St. Olav. Og katolsk presse er en mangslungen affære! Det opplever den som drar på kongress for den verdensomspennende katolske pressunion, UCIP - etter unionens franske initialer. Her finnes fromhet og samfunnsengasjement i farlig forening, farlig for ufromme makthavere. I mange utviklingsland står katolsk presse og enkeltstående katolske journalister klart på de riktige barrikadene: for demokrati og rettferd, for menneskeverd og menneskerettigheter. Uretten og volden nevnes ved navn. Det kan til tider trenge mot. Makten vil alltid gjerne få de ubekvemme til å tie.

Det finnes flere måter å bringe journalister til taushet på. Den mest dramatiske er selvsagt å ta livet av dem. I 1995 ble, ifølge internasjonal statistikk, 118 journalister offer for krigshandlinger, fanatikere og totalitære regimer. Men der er også andre, mindre voldelige måter å presse ubekvemme stemmer til å tie på. Under UCIP-kongressen i Graz nylig kom presidenten, Günther Mees, inn på det i sin åpningstale. På det han kalte "dette for vår kirke særdeles sørgelige og klanderverdige kapittel som går ut på at den legger bånd på sine journalister, disiplinerer eller avskjediger dem fordi de ikke skriver slik oppdragsgiverne eller de som 'før' dem ønsker, de skal skrive." Slikt rimer dårlig. "Den frihetens ånd som er selve åndedraget for vår kirke, må også vise seg ved at den kritiske reporter og kommentator ikke blir sett på som en 'Aussenseiter', som et slags skadedyr eller til og med fiende," sa presidenten.

Drastiske ord som ikke stammer fra en ung opprører, men fra en garvet og nyss pensjonert redaktør for et av Tysklands store kirkeblader. Og ord som en del av de øst-europeiske UCIP-deltagere grep begjærlig fatt i. Flere av dem er under press fra kirkens ledelse som nok var for ytringsfrihet da det innebar å tale den undertrykkende kommunisme midt imot, men som reiser bust når den samme frihet skal gjelde også på hjemmebane, innad i kirken.

Også her hjemme kan det vel finnes dem som synes det er greiest med en velfrisert, konform og from katolsk presse som kun signaliserer at alt er vel på katolsk mark. Og som unngår alt som smaker av kontrovers, unngår å stille ubekvemme spørsmål og kaste kritiske blikk innover i det egne landskap.

Vi tror ikke kirken er tjent med en slik presse. Katolske journalister som driver med kritisk journalistikk om kirkelige forhold, er ikke illojale. De gjør jobben sin. UKJ

Intervju med Janne Haaland Matlary:

Svakt Beijing dokument - men skyld ikke på Vatikanet!

Ingen ferietur å være en av Den Hellige Stols hovedforhandlere under FNs kvinnekonferanse i Beijing. Elleve timer lange forhandlingsdager og en overvåking som i Europas tidligere kommunistland - og vel så det, forteller *Janne Haaland Matlary*. Og ingen kontakt med lokalbefolkningen - den holdt politiet på lang avstand. Og følgelig ingen kontakt med kinesiske katolikker. Heller intet i kinesiske medier om at Vatikanet var representert ved konferansen. "Vi feiret messe kl. 7 hver dag i et konferanserom, men det var ikke noe vi snakket høyt om."

Nå er vår forhandlingskvinne, som har fått god karakter fra mange hold for sin innsats, hjemme igjen i Oslo og på plass i sitt nye kontor på Blindern. Hun har nylig skiftet jobb og er nå tilknyttet forskningsprosjektet Arena, et prosjekt som går på 'europeiseringen av nasjonalstaten'.

Men det er Beijing-konferansen om "Likeverd, utvikling og fred" vi skal snakke om, der Janne var en av Den Hellige Stols hovedforhandlere. En ilddåp, sier hun selv. Under forhåndsarbeidet i sommer hadde hun vært med på pressestrategisiden, men så het det plutselig at hun skulle være en av delegasjonens forhandlere. Fire av de syv forhandlerne var kvinner - men selve hjernen i delegasjonen var msgr. Diarmund Martin, sier Janne.

Før konferansen tok til, hadde Den Hellige Stol sagt klart fra om sine innsigelser mot forslaget til handlingsplan: Det gjenspeilet en vestlig feminisme med en del eksotiske synspunkter som ikke er representative for majoriteten av verdens kvinner; det syntes heller å svekke enn å styrke familien som grunnleggende samfunnsstruktur; det viste liten forståelse for religionen som moralsk og samfunnsbyggende kraft; det overfokuserte sex også i helsesammenheng der AIDs fikk nesten all oppmerksomheten, til fortrengning av f. eks. tropesykdom-

mer som årlig berører mellom 650 og 850 millioner mennesker

- *'Enormt ubalansert' var din karakteristikk av utkastet som skulle på dagsordenen i Beijing. Og før konferansen sa du at du var redd disse 'vestlige særinteresser' som du kalte det, skulle forsøke å avspore konferansen - skjedde det?*

- Ja, jeg synes nok til dels det. EUs forhandlere, som var svært rigide, forsøkte å fjerne alt i handlingsplanen som hadde med religion og moralske synspunkter å gjøre, altså alt som ikke gikk på det materielle. De var også utrolig konservative i alt som angikk kvinnerettet sosialpolitikk, som f.eks. å gjøre det lettere å kombinere yrkesliv og det å være mor. Etter fem dagers forhandlinger sendte vi ut en presse-melding der vi uttrykte vår overraskelse over EU-delegasjonens lite familievennlige holdning og over uviljen til å se lenger enn økonomien. Det viste seg å være en fulltref-fer, for da våknet land som Spania og Italia.

- Vår delegasjon gikk med liv og sjel inn for at yrkeskvinner med spæbarn må få lovfestet fri for å amme sine barn, for, som vi flerbarnsmødre i Vatikandelegasjonen spøkefullt formulerte det i presse-sammenheng: 'Vi i Vatikanet har jo mange barn.' Stor støtte fra u-landskvinnene til dette kravet om 'amme-

fri!' Disse kvinnene, som ofte selv lever i storfamilier med den hjelp og støtte det gir, skjønnte problemet for oss i Vesten - mens f. eks. EU og USA sa nei. Men punktet kom med i dokumentet.

- Det hører med til bildet at vårt samarbeid med den norske delegasjonen var godt. Og med mange andre delegasjoner - vi jobbet ad hoc, ingen allianser, knyttet an der det var naturlig og nyttig. Og det var flere enn oss som var irritert på EUs rigide holdninger. Og over forslag fra Unionen med støttespillere om å skape et sett nye 'seksuelle rettigheter' som en tilføyelse til menneskerettighetene. En konferanse som ikke er juridisk bindende - og det er ikke Beijing-konferansen - kan ikke skape nye rettigheter. Dessuten er det allerede vanskelig nok - og i enkelte tilfeller umulig - å få allmenn anerkjennelse for at gjeldende menneskerettigheter faktisk skal gjelde! Det erfarte vår delegasjon mer enn en gang.

En del av dem som var ordstyrere i forhandlingsgruppene, 'chair persons' fra FNs egne rekker, fortjener kritikk, fremholder Janne. De gjorde til tider mer enn sin ordstyrerplikt og hadde sin egen lille dagsorden og strategi.

- Det var en god del folk innen FN-systemet som helst ville ignorere oss og kjøre sitt eget løp for å få handlingsplanen i land uten innsigelser. Dertil kunne man innimellom bli ganske så oppgitt over den vestlig chauvinistiske holdning som sier: Fremskrittet kommer fra oss! Verden må imitere oss! Som om vår materialisme og individualisme er løsningen med stor L.

- *En viss forhåndsfrykt på visse hold for at ytterliggående amerikanske feminister skulle stå på barrikadene. Det ble visst ikke noe av det?*

Paveappell på kvinnes vegne

"Jeg oppfordrer alle katolske omsorgs- og utdannelseinstitusjoner til å sette ut i livet en felles og prioritert strategi i årene fremover rettet mot piker og unge kvinner, særlig de fattigste," heter det i en appell som pave Johannes Paul II undertegnet under en audiens i Roma med Den Hellige Stols delegasjon til Beijing-konferansen. Pavens appell er et svar på en oppfordring fra FNs

generalsekretær i forbindelse med FN-konferansen til statsoverhodene i alle land om å forplikte seg til særskilt innsats for å bedre kvinners kår.

Paven oppfordrer "alle kirkens menn til å - om nødvendig - skifte sinnelag og virkeliggjøre et positivt syn på kvinner, slik troen krever. Jeg ber dem om å bli stadig mer lydhøre overfor de vanskeligheter kvinner og særlig piker har møtt og fremdeles møter,

og finne ut hvor det er mennenes holdninger, deres mangel på ansvar eller følelser, som kan være roten til det hele." Paven ber katolske utdannelseinstitusjoner om å garantere "lik adgang for piker som for gutter", og, for eksempel, "utdanne guttene slik at de utvikler sansen for kvinners verdighet og verdi".

4

- Nei, USAs delegasjon gikk ingen ekstreme ærend, og vi hadde et godt forhold også til den. Det er jo valg der neste år, vet du, og katolikene utgjør nærmere 60 millioner av landets befolkning. Det kan jo ha virket dempende. . .

- En titt i pressemeldingene synes å vise at listen over de forbehold Den Hellige Stol på forhånd hadde til utkastet til handlingsplan, stort sett er de samme som de reservasjoner man har til den endelige plan?

- Det stemmer. Dessverre - for det betyr at vi ikke nådde frem med de viktige anliggender som flere enn vi presset på for å få allmenn anerkjennelse for. De store stikkord her er vårt krav om utvetydig anerkjennelse - i tråd med menneskerettighetene - av den tradisjonelle familie som den grunnleggende enhet i samfunnet, og et mer forpliktende språk om likhet for loven, om likestilling, om bedre helsetjenester for kvinner og om krafttak mot fattigdom. Og mot media som gjennom kvinneforakt, kommersialisme og pornografi medvirker til økt vold mot kvinner. Ingen støtte fra EU til dette siste punktet heller - der i gården var man for alt som smakte av det frie marked!

- I kampen mot fattigdom, undertrykkelse og utnyttelse - økonomisk som seksuell sådan - er utdanning for jenter og kvinner selve kjernepunktet, og her burde handlingsplanen lagt opp til langt mer enn fagre ord. Tenk hva det innebærer at størstedelen av verdens analfabeter er kvinner! Når det gjelder utdanning av piker og kvinner, har vår kirke en lang og positiv historie å vise til - fra middelalderens kvinneklostre til

Tre av de femten kvinnene i Den Hellige Stols tjuen 'mann' sterke delegasjon i Beijing: Vår hjemlige Janne Haaland Matlary mellom delegasjonsleder Mary Ann Glendon fra USA (til venstre) og polske Irena Kowalska. Bildet er tatt før messen i den argentinske ambassaden 10. september. Foto: CNS/Reuter.

et utall skoler og utdannelseprosjekter i katolsk regi verden over i dag.

- Det beste ved konferansen?

Janne tygger litt på spørsmålet.

- Kan jeg vri det til 'det morsomste' i stedet? For det var utvilsomt teamarbeidet. Vi jobbet hardt, og vi jobbet godt sammen. Og det var intet hierarki. Vi 'Vatikan-kvinner' hadde en viss glede av overfor pressen å spøke med at 'siden vi ikke er helt politisk korrekte, har vi også med noen menn i delegasjonen'. Og det var morsomt å observere fjesene rundt forhandlingsbordet da Den Hellige Stols talskvinner insisterte på at menn må trå til mer i det daglige i familien!

- Nå er konferansen over, og man sitter igjen med et papir. Vil Beijing

bidra til bedre kår for verdens kvinner? Det er mer enn klart dokumentert at det trengs.

- Handlingsplanen forplikter ikke, men den kan få betydning - om den brukes. Og det blir opp til politikerne. I den forbindelse er jeg redd det langt på vei må bli kvinnene selv som står på. Jeg har, ærlig talt, ikke så stor tro på at mannlige politikere vil gjøre det. . .

- Et litt mer nærgående spørsmål. Norske medier har visst ennå til gode å høre et kritisk ord fra Janne Haaland Matlary om paven og Vatikanet.. Er du alltid enig i alt som kommer fra Roma?

Igjen en liten tenkepause - dem er det forøvrig ikke mange av hos den velformulerte Janne.

- Paven har jeg ingen vanskelig-

Han appellerer til alle kvinnelige ordenssamfunn om å anstrenge seg for å nå frem til "samfunnets mest marginaliserte piker og unge kvinner". Han ber også om at når det gjelder utdannelsen av fremtidens ledere, bør høyere katolske utdannelseinstitusjoner "være spesielt følsomme overfor slikt som angår unge kvinner". Paven oppfordrer "kvinnene i dagens kirke til å påta seg

nye former for ledelse i sin tjeneste", og han appellerte til "alle kirkens institusjoner om å hilse kvinners bidrag velkommen".

Sterkere kirkelig samfunnsengasjement!

"Uten et fellesskap av moral, normer, kultur og tradisjoner som samfunnsmedlemmene blir forpliktet av - blir staten et vilkårlig diktatur og markedet en lovløs jungel,"

skrev Stavanger Aftenblad på lederplass for en tid siden.

"Tradisjonelt har kirken og de frivillige organisasjonene vært de viktigste kreftene som har opprettholdt og utviklet det sivile samfunn. Uansett personlig tro vil mange hilse et sterkere kirkelig samfunnsengasjement velkommen, fordi de føler at det sivile samfunnet er i ferd med å forvitte."

heter med. Han er åpen og ydmyk og genuint opptatt av å bedre kvinners kår og stilling i samfunn og kirke. I den senere tid har han i sine små 'angelus-budskap', der man virkelig hører hans egen røst, kommet med klare ord om at kvinnene bør med i alle stillinger i kirken hvor det ikke er nødvendig at man er prest. Og han har uttrykkelig sagt at han vil ha dem med i kurien, Vatikanets byråkrati. Der finnes det i dag en del kvinner, men stort sett på lavere nivå, som sekretærer og lignende.

- Og paven oppfordret nylig kirkens prester til å se kritisk på sitt eget kvinnesyn og eventuelt ta det opp til revisjon, om det ikke var positivt nok. Paven er ikke noen bremsekloss for kvinners frigjøring og medvirkning. Hovedproblemet for vår kirke på dette punkt er ikke kristendommens lære; men snarere patriarkalske holdninger som sniker seg inn. Den pavelige kurie f. eks. er jo langt på vei en italienske affære. . . Og kurien har adskillig makt.

- Og du har kuriens tillit og er kommet på innsiden av systemet?

- Det ser ut som de stoler på meg - og jeg håper jeg kan jobbe videre.

Sier Janne Haaland Matlary.

Som gir dette svaret da intervjuer noe nølende spør om vi skal orke nok en runde om katolsk prevensjonssyn: - Vi gjorde ikke prevensjon til noe emne i Beijing, men fremholdt at naturlige metoder hører med når det snakkes familieplanlegging. Så får den enkelte kvinne velge metode etter sin samvittighet. Den er siste avgjørende instans, det sier også kirkens lære.

UKJ

Alles øyne rettet mot Roma!

"Da konferansen åpnet, var alles øyne rettet mot Den Hellige Stols delegasjon," skriver *Annabel Miller* fra *The Tablet* i sin reportasje fra Beijing. "Alle ventet en ny utgave av fjorårets Kairo-konferanse der Vatikanet skaffet seg adskillige uvenner fordi dets press for forandringer i 'abortpolicy'en' førte til dagelang stopp i forhandlingene." Men i Beijing satset Den Hellige Stols delegasjon, som denne gangen hadde kvinneflertall, på samarbeid og unngikk å presse på der man ikke nådde frem i Kairo. Dette bidro utvilsomt til å rette opp noe av den skade Vatikanets rykte, med rette eller urette, fikk i Kairo, noterer Miller. Der beskyldte man bl.a. Vatikanet for å presse små latinamerikanske land til å følge Vatikanets linje - i Beijing derimot lot det til at Vatikanet oppfordret dem til å forhandle og inngå kompromisser, skriver Miller.

Selv presidenten for *Planned Parenthood Federation* innrømmet at Vatikanet hadde "dempet seg litt". Han mente forøvrig at Vatikanet ikke har noe ved slike konferanser å gjøre siden andre religionssamfunn ikke er representert. Vatikanets syn er ideologisk, mens det som trengs, er å se hvor folk faktisk står og handle deretter, mente presidenten.

"Det er riktig at ved slike FN-konferanser spiller Den Hellige Stol ikke samme 'spill' som de andre delegasjonene; den står for idealer snarere enn den heller utdyddige virkeligheten," noterer Miller. "Det stemmer også at Den Hellige Stol er privilegert fremfor andre religiøse grupper. Men det er ikke de andre religiøse gruppene som beklager seg over Vatikanets deltagelse ved FN-konferansene. Det er de som finner at Vatikanets moralske ståsted ikke passer deres eget verdensbilde eller deres egne anliggender og politiske interesser, som klager. Kanskje er det ikke så dumt å ha en delegasjon som ikke går i takt nettopp fordi den lar moralske hensyn - og ikke penger eller politikk - være ledetråden," underer *Annabel Miller*.

Det finnes ikke en sannhet for menn og en for kvinner, men kun én Guds sannhet, og den evner vi like godt som mennene å få del i. Når vår iver til tider kjølner, skyldes ikke det at vi er kvinner, men at vi er ufullkomne. På dette punkt er det ingen forskjell mellom mann og kvinne.

Mary Ward (1585 - 1645), engelsk ordens grunnlegger.

Den religiøse utvikling i Øst-Europa
Etter jernteppets fall gjennomgår nå Øst-Europa en utvikling på det religiøse område som for Vest-Europas vedkommende begynte for vel to årtier siden, og som kjennetegnes av slagordet "Gud, ja, men kirke, nei". Landene i øst opplever et vedvarende religiøst oppsving som dog gir lite utslag i økt 'kirkelighet'. Den nye religiøsitetet søker heller holdepunkt i nye religiøse bevegelser og sekter.

Det ble nylig fastslått under den første konferanse for religionspsykologer fra landene i øst som nylig fant sted i Budapest. Sosiologiske data fra Litauen, Latvia, Polen, Bielorussia, Russland, Tatarstan, Ukraina, Ungarn, Romania, Kroatia og Slovenia underbygger de ovenfor nevnte påstandene. Konferansens tema var "Integrasjon eller oppløsning?" og ble arrangert av Det ungarske pastoralinstituts forskningsråd i samarbeid med Ungarsk kirkesosiologisk institutt

I Øst-Europa er det dessuten en hel del konfliktpunkter som henger sammen med overgangen til et pluralistisk samfunn - som det at kirker og religionsfelleskap igjen begynner å satse på skole- og utdanningsvesen, noe som tidligere var statens enemarker. At kirken deltar i den politiske diskusjon, er også nytt og uvant. Samtidig gir sentraliseringstendenser innen kirkene nå etter kommunistdiktaturets fall årsak til nye konflikter. CHRIST IN DER GEGENWART

6 Sverre Bagge: Kristningen av Norge

Hundorp i Gudbrandsdalen, en høstmorgen i 1023. Dalens folk er samlet under sin høvding Dale-Gudbrand for å slå tilbake den nye troen kong Olav Haraldsson kommer med. De har nettopp båret frem statuen av sin egen gud og venter på at inntrengerne skal snu seg og ta flukten. "Hvor er din gud nå?", spør Dale-Gudbrand kongen. Olav peker mot solen, som akkurat da står opp: "Der kommer vår gud i et stort lys". I det samme styrter en av hans menn frem og hugger til gudebildet så det går i stykker, "og der løp det ut mus så store som katter, og øgler og ormer" - de hadde spist seg mette og feite på alle offergavene til guden. Bøndene skjønner at deres gamle tro har vært løgn og bedrag, tar imot kristendommen og lar seg døpe.

I denne og andre historier fremstiller sagaene kristningen som en serie konfrontasjoner mellom misjonskongene og den norske befolkningen i den korte perioden mellom Olav Tryggvasons landstigning på Moster i 995 og Olav Haraldsson den helliges død på Stiklestad i 1030 - og gir oss dermed anledning til å feire kristningsjubileer i år og flere år fremover.

Historien om gudebildet i Gudbrandsdalen er neppe sann. Den er en vandrehistorie, som forekommer i en rekke misjonsberetninger fra

romertiden og fremover. Sagaenes bilde, ikke bare av kristningen, men også av andre sider av vår tidlige historie, er også kommet under økende angrep i vårt århundres forskning. Kongemakten har nok hatt større betydning for innføringen av kristendommen i Norge enn f.eks. i Danmark og Sverige. Men ellers har historikerne gitt et bilde av kristningen som er mindre dramatisk enn sagaenes, og lagt vekt på det gradvise, langsiktige og kollektive i kristningsprosessen.

Hva vil det si at Norge ble kristnet? I egentlig forstand var det en omfattende endring. Kristendommen var ikke bare en ny religion, men en ny *type* religion, med en fast lære, fast organisasjon, klare etiske påbud og forbud mot all annen gudsdyrkelse enn dens egen. Overgangen fra den gamle religionen, som først og fremst var et kultfelleskap, må opplagt ha tatt meget lang tid. Vi kan trygt regne med at den i hovedsak har foregått i tiden etter at Norge ble offisielt kristnet. Dermed har vi også antydning av hovedforklaringen på at denne prosessen fant sted, nemlig eksistensen av en offisiell kirke, med enerett på religiøs forkynnelse og gudsdyrkelse. Det er etableringen av denne organisasjonen og dens monopolstilling vi skal forklare, når vi forklarer overgangen fra hedendom til kristendom i Norge. Men selvsagt må denne etableringen ha hatt sine forutsetninger i en eller annen endring i folks oppfatninger. Det er rimelig å tenke seg en gradvis utbredelse av kjennskapet til kristendommen, bl.a. gjennom viking- og handels-

ferder - det antydes forøvrig også i sagaene. Men kjennskap til en religion er ikke det samme som tilslutning til den, og kristne grupper kan godt ha funnes i landet i lang tid uten at det har fått noen betydning for samfunnet som helhet. Tiden omkring år 1000 kan derfor likevel ha vært et avgjørende gjennombrudd. Og dermed kan det være grunn til å se på sagaene en gang til. Selv om sagaforfatterne på 1200-tallet neppe hadde særlig flere faktiske opplysninger fra misjonstiden enn vi har, levde de tross alt i et samfunn som lignet vesentlig mer på misjonstidens enn vårt. Derfor kan det tenkes at deres gjetninger - for det er langt på vei det vi er henviset til - er bedre enn våre.

Folk har vanskelig for å endre den troen de er oppvokset med, sier Snorre. Men går man gradvis frem, lykkes man likevel. Kongene begynner i områder der de har venner og slektninger blant toppene i samfunnet, og når først disse mennene blir kristne, følger resten med - folk er vant til å følge sine tradisjonelle ledere. Når kongen har skaffet seg tilstrekkelig støtte på denne måten, kan han gripe inn i områder der han ikke har noen fast tilslutning. Vinner han her, vil det føre til frafall fra de gamle høvdingene og gjerne også de gamle gudene. Fra dette synspunkt illustrerer fortellingen om Dale-Gudbrand en sosial situasjon som er godt dokumentert i andre kilder. Plutselige seire og brå omslag er vanlige i norsk middelalder. En seier var total, ikke fordi motstanderen ble knust, men fordi lojalitetsbåndene i dette samfunnet

Sverre Bagge er amanuensis ved Senter for europeiske kulturstudier ved Universitetet i Bergen; han tilhører St. Pauls menighet.

Det lysner i Østerrike

Wiens nye erkebiskop, Christoph Schönborn, som overtok etter den nylig avgåtte kardinal Groër, vil satse på dialog for å løse de problemer og utfordringer kirken i Østerrike står overfor. Bakgrunnen for uroen og misnøyen i kirken de siste år, er bl.a. en del meget omstridte bispeutnevnelser samt en del ukloke grep fra kirkeledelsens side. Da så Wiens kardinal Groër ikke gjorde det minste for å renske seg fra ankla-

ger om seksuell misbruk av en ung mann årtier tilbake, ble krisen nærmest akutt. En underskriftskampanje, "Kirkefolkets ønsker", som bl.a. ba om mer medvirkning fra legfolks side ved valg av biskoper, fikk uventet stor oppslutning.

Men nå later tingene til å falle til ro. Den nye erkebiskop, som har manges tillit, er altså innstilt på dialog og later til å ha vært klok i sitt valg av rådgivere, heter det i meldinger fra det østerrikske katolske nyhetsbyrået Kathpress.

Sveits' biskoper mot abortpille

De katolske biskopene i Sveits går i en uttalelse mot at landet skal legalisere abortpiller RU 486. I november skal kantonenes helsedirektørene avgjøre om preparatet skal bli gjort tilgjengelig i Sveits eller ikke.

CHRIST IN DER GEGENWART

Taket på Gol stavkirke med dragehoder og kors - en blanding av norrøne ornamenter og kristne symboler.

var løse, og en seier fikk flertallet innen det tapende parti til å gå over til seierherren.

I enkeltkeksemplene i sagaene på at folk blir kristne, er der en påfallende mangel på religiøs forkynnelser. Noen islendinger i Nidaros slenger riktignok innom en messe, men de fleste synes ikke det er noe særlig stas. Bare en av dem, Kjartan Olavsson, blir tiltrukket av den vakre sangen og lyden av klokken. Han blir kristen, men hans hoved-

motiv for omvendelsen er at Olav Tryggvason tilbyr ham sitt vennskap. Kongene vinner folk for kristendommen på samme måten som de befester sin makt i andre sammenhenger, ved en kombinasjon av demonstrative seire, gavmildhet og personlige forbindelser. Sterke, tapre, seierrike krigere på raske skip, med fulle gullkister som de villig deler ut av - hva mer skulle til for å for å få folk til bøye seg for Kvitest Krist? Vi vet ikke om dette bildet er

sant, men det er i alle fall psykologisk rimelig; det stemmer med det vi vet om politikk og kongenes maktgrunnlag senere i middelalderen. Religion var ikke et system av abstrakte sannheter som kunne løsrives fra holdninger til enkeltmennesker. Tilslutningen til en høvding innebar også tilslutning til det han sto for, altså hans guder og ritualer.

Fikk så kristendommen noengang "virkelig" fotfeste i Norge i middelalderen? I litterære og kunstneriske fremstillinger av møtet mellom kristendom og hedenskap - pluss i en del faglige - er det gjerne på to områder man finner de avgjørende motsetninger: i holdninger til vold og seksualitet. Alt etter eget standpunkt til kristendommen, har man stilt opp mot hverandre hedensk brutalitet og kristen humanitet - kirkenes kamp mot vikingferder og blodhevn - og hedensk sunn livsutfoldelse mot kristen kroppsforakt og seksualfiendlighet - en dyne av skam og skyld over det norske folks seksualliv som først ble løftet av Karl Evang i 1930-årene. På lengre sikt førte nok kristendommen, sammen med andre faktorer, til endringer på begge områder, og allerede i løpet av de første århundrene etter den offisielle kristningen slo de nye idealene rot hos et lite mindretall, særlig i klostrene. Idealenes gjennomslag hos folk flest skal derimot ikke overdrives. Så sent som på begynnelsen av 1200-tallet forteller Snorre uten nærmere kommentar følgende mirakelhistorie om Olav den hellige: En mann har vært på vikingferd sammen med kongen av Irland og vunnet mye gods. Da fer-

Fattigdom mest utbredte dødsårsak

Avstanden mellom de rikeste og fattigste landene i verden blir større fram til år 2000 da forventet levealder blir 79 år i de mest utviklede landene, mot 42 år i de fattigste afrikanske statene. Innen år 2000 kommer forventet levealder til å ligge under 60 år i minst 45 land, spår Verdens Helseorganisasjon, WHO.

Rundt 40 prosent av dødsfallene på verdensbasis skyldes smittsomme sykdommer og sykdommer som hemger sammen med svangerskap og barndom. Dette er plager som knapt eksisterer i de rike landene. I utviklingsland skyldes rundt 99 prosent av dødsfallene smittsomme sykdommer.

Fattigdom er hovedårsak til at småbarn

ikke blir vaksinert. Mangel på rent vann og sanitæranlegg, på medisiner og behandlingsopplegg skyldes også fattigdom. Dermed blir sult den underliggende årsaken til redusert forventet levealder og invaliditet, - og dette faktum er en vesentlig årsak til mentale lidelser, selvmord og familieoppløsning.

REDD BARNA-AVISA

8

den er over, vil kongen ta hele godset. Kongen er klart den overlegne, og mannen ser bare én utvei: å be til Gud og St. Olav. Han går til kamp og vinner. Med helgenkongens hjelp får han altså beholde byttet fra vikingferden! Når det gjelder det siste, hadde f.eks. nesten alle norske konger i middelalderen barn utenfor ekteskap, og sagaene nevner det med den største selvfølgelighet. Det samme gjaldt trolig også for flertallet av geistlige, som ikke hadde lov å gifte seg.

Hvis vi ikke synes nordmennene var særlig kristne ut fra disse kriteriene, skyldes det bare at vi har valgt de gale kriteriene. Ser vi på kirkens store rikdom, antallet prester og kirker, styrken i dens organisasjon, dens plass i seremonier og ritualer i hverdag og fest og dens betydning for kulturliv, utdannelse og tenkning, kan det neppe være tvil om at Norge var like kristent som de fleste andre land i Europa i middelalderen. De "ytre" forandringene må også ha hatt en "indre" motsvarighet. Det man gjør, har også følger for det man tenker og er. Vi er likevel langt fra å ha noen klar forståelse av hvordan folk flest oppfattet kristendommen i middelalderen, i Norge så vel som i resten av Europa. Kanskje er en av de viktigste hindringene for en slik forståelse at vi tror at vi vet så godt hva kristendommen er, i stedet for forsiktig å lete oss frem i en fremmed verden?

Fra Bønneboken:

Jomfru Maria høgstdags

Det er høgstdags, kyrkja open. Innom døra eg tred.
Mor åt Jesus Kristus, eg kjem ikkje for å be.

Det er inkje eg ønskjer, eg har ingen ting å by.
Eg kjem berre, Moder, for å sjå deg på ny.

...

Ikkje seia noko, berre, skoda draga dine,
la hjarta syngje og bruka orda sine,

ikkje tala, men berre kveda, det som rådlaut sprengr på,
som ein måltrost syng ut gleda i ein leik av strofer brå.

Paul Claudel (1868-1955)

Gjendiktet av Sigmund Skard 1903 - 1995

Da Bønnebokkomitéen for noen år siden spurte Sigmund Skard om å få bruke hans gjendiktning av Claudels dikt i den nye katolske bønneboken, var det straks ja og glad vennlighet fra hans side.

St. Olav gjengir diktet som en hyllest til Maria nå i oktober, rosenkransmåned, og som en hyllest til åndsmennesket Sigmund Skard som døde i våres.

Middelalder gjennom moderne linser

Liv Ullmanns «Kristin Lavransdatter» vil bli husket som en vellykket skapning med et særdeles strevsomt svangerskap og tildels dramatisk fødsel. Et rekordhøyt budsjett, turbulens i produksjonsselskapet, en opptaksperiode som bød på flere overraskelser enn ønskelig ... Listen over prøvelser er lengre enn et middelaldersk heltekvad.

For det er altså Middelalderen det handler om. Middelalderen, som i følge filmens programblad har «fått en ny renessanse». Renaissance for Middelalderen, altså. Og, er jeg fristet til å si: Renaissance i Middelalderen. I alle fall i Liv Ullmanns Middelalder. For her er det lite Kirke og gudstro som altomsluttende enhet - et alle tings mål og hensikt. Men desto mer opprørsk individualisme.

Her er vi ved et tankekors: Undsets «Kransen» skildrer en kvinne som slites mellom egne drifter og

farens og Kirkens bud. Hun protesterer mot å bli definert av andre - fortrinnsvis menn med og uten prestekappe. Det er selvsagt mye femineisme i Kristins opprør, men det er også et opprør - i videre forstand - mot den autoritet som strømmet ut fra en altomfattende Kirke. I Kristins univers er tro og tvil perifere spørsmål. Gud er en selvfølgelig realitet. Like ubegripelig (og uforutsigelig) som våre dagers datateknologi med sine mega- og gigabytes. Og like selvfølgelig nærværende. Kristins opprør rettes mot Guds sendemenn og deres autoritet som krysser hennes drifts- og følelsesliv. Kristin må altså finne sin plass som hel kvinne i et univers som fortsatt var omfattet av Gud.

I Liv Ullmanns film synes jeg dette reduseres vel meget - til et opprør mot en kjærlig men litt firkantet farsskikkelse. Kirken er der fortsatt - men i redusert utgave - nærmest som leverandør av koloritt. Det bes og botsgåes også i filmversjonen, men trosdimensjonen er et mindre vesentlig element i denne tolkningen av Undsets «Kransen».

I rettferdighetens navn bør man vel nevne at nettopp sansenes opprør står sentralt i Undsets første del

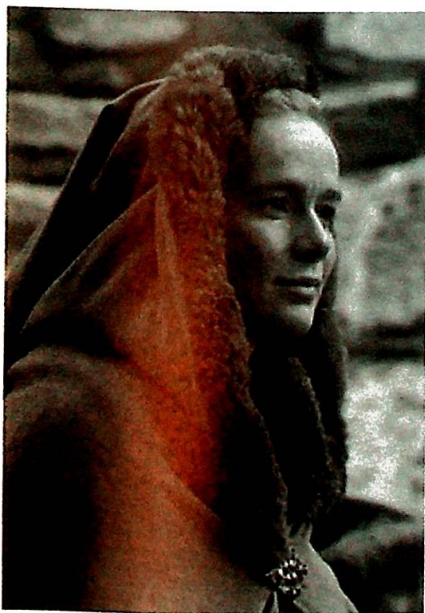
av trilogien, og at trosdimensjonen vokser gradvis og først forløses mot slutten av verket - og Kristins liv.

For lang - og for kort

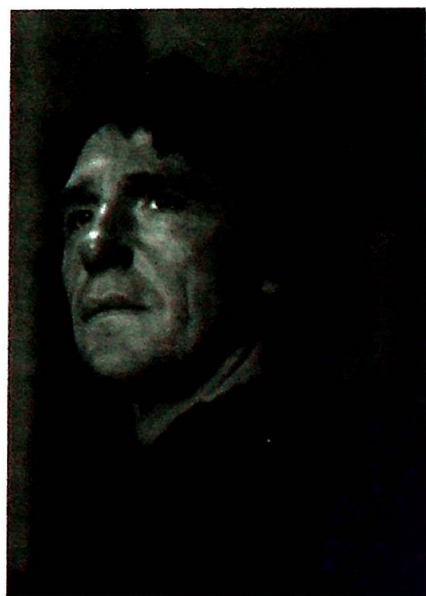
Her er vi ved et av paradoksene ved Ullmanns film: På den ene side er den for lang med sine tre timer. På den annen er den for kort, fordi storheten i Undsets Kristin-saga først anes når de tre delene blir helhet. Og en enkelt film som omslutter alle de tre bindene, er en umulighet, om den også skal være tro mot de mange dimensjonene i Undsets verk.

La oss i stedet være pragmatiske, og konstatere at Ullmanns film åpner dørene inn til Kristins verden for et stort publikum. Filmen er blitt en stor suksess.

Hva er det som griper publikum

Elisabeth Matheson i rollen som Kristin.

Bjørn Skagestad som Erlend.

Apropos kyskhetsløftet

Er det hardt å etterleve kyskhetsløftet i vår tid? Dette spørsmålet er katolske prester blitt vant til. Denne gangen er det Alan Littlewood, katolsk sogneprest i Arendal, som svarer: "Når jeg snakker med gifte mennesker, synes jeg deres problemer verken er større eller mindre enn mine. De har problemer jeg ikke har, jeg har problemer de ikke har. Prester som forlater sin prestegjerning, gjør det sjelden bare på grunn av problemer med kyskhetsløftet."

AGDERPOSTEN

Kirken trenger lette tropper

"En kirke som ikke har mulighet for å tilby sine medlemmer et liv i sølibat, materiell enkelhet, og som ikke fremelsker dette, blir fryktelig tung og seig," sier Arnfinn Haram, husprest ved det nystiftede studenthjemmet Collegium St. Sunniva i Bergen. "Her har vi kanskje et forbilde i den romersk-katolske

og ortodokse kirke som har en sterk tradisjon på at kristne skal kalles til et heroisk liv.

Dette gjelder selvfølgelig alle, men noen har fått et særlig kall som kan være til inspirasjon for andre. Kirken har alltid trengt lette tropper som ikke var bundne av materielle ting eller verdslige hensyn."

10

ved Ullmanns film? Det kan som nevnt ikke være trodsdimensjonen, som er og blir temmelig flat i denne filmen. Jeg tror svaret er enkelt og klart: «Kransen» er en svært god historie. Og vi mennesker liker gode historier, særlig når de tar oss fast i mellomgulvet og holder oss ... fast. «(Kransen)» handler om liv, kjærlighet, lidenskap, troskap, svik, griskhet og storhet. Dessuten er filmen vakker, befolket av vakre mennesker med sterke, gode kropper og ansikter med levdt liv. Slikt taler til det mest grunnleggende i oss alle. Det tiltrekker.

Det er dessuten noe grandios over filmen og dens tilblivelse. Her ga man rett og slett blaffen i hevdvunne sannheter som at en film ikke må være lenger enn to timer. Man brukte penger som var større enn budsjettene, og man sto på sin visjon mot bedreviteres kommentarer. Så blir det i tillegg stor suksess, filmen tjener penger, glemt er grimme budsjettoverskridelser og bedreviterne er stille. Grandios - og unorsk. Og ganske så morsomt!

En vellykket film?

Selvsagt - hvis målet på vellykkethet tilsvarende graden av publikumsinteresse. Men velger man andre og mer faglige måleredskaper, blir svaret noe mer blandet:

Filmene er for lang. Den første timen er dessuten rotete fortalt, klippene er tidvis svært brå, det skiftes raskt mellom årstider, vind og vær, natt og dag. Mange av de

fine trådene som introduseres i innledningen til Undsets trilogi, og som stille og jevnt veves til et stor slått mønster gjennom tre bind, flises opp i den første filmtimens hyp-pige kutt. Dermed styrkes filmens preg av å være historien om et sansenes opprør mot autoritet og fornuft. Dialogen er dessuten utydelig i flere partier - det kan rett og slett være vanskelig å få med alle replikkene. Jeg reagerer også litt på musikkbruken. Tidvis fortøner den seg noe voldsom, men det er vel helst en smakssak. Sven Nykvists bilder er praktfulle, men litt vel estetiserende kanskje?

Personinstruksjonen er på få unntak nær veldig god. Elisabeth Mathesons Kristin er et definitivt gjen-

nombrudd for skuespilleren, og hun støttes av et ensemble i norsk toppklasse. Alt dette understreker denne filmens rolle som *formidler* - en døråpner til et litterært univers som fortjener den tilgjengelighet som nå er oppnådd. Jeg håper og tror «Kransen» vil få nye mennesker til å åpne de etter hvert ganske gamle bøker.

Middelalder på film

Det er ikke første gang man skildrer Middelalderen i en norsk film. Men «Kransen» vil antagelig bli husket som en av de mest vellykkede Middelalder-skildringer. En slik konklusjon er forståelig, men må tas med en klype salt. Det vi blir servert, er

Lavrans (Sverre Anker Ousdal) redder korset fra den brennende kirken.

Også for uvedkommende!

“Hvis jeg noen gang skulle bli biskop,” sier presten og forfatteren Karsten Isachsen, men tilføyer at “sjansene er forsvinnende små, - da vil jeg henge ut et skilt over alle kirkedører i bispedømmet: Adgang tillatt for uvedkommende.”

FAMILIEN

Når prester skilles

I USA er skilsmisseprosenten blant prester like høy som i befolkningen forøvrig, viser en undersøkelse ved Det teologiske seminar i Hartford, Connecticut. Hver fjerde kvinnelige prest og hver femte mannlige prest har minst én skilsmisse bak seg. For kvinnelige teologer går ekteskapet gjerne over styr før ordinasjonen, for menn etter ordinasjonen. Den høyeste skilsmisseprosenten finner man hos den anglikansk-episkopale kirke - 30

prosent for kvinneprester, 25 prosent for menn. Så følger metodistene med henholdsvis 26 og 19, mens tallene for den evangelisk-lutherske kirke er 19 og 9. Hos sydstatsbaptistene er prosenten 19 for kvinner og 4 for menn.

Undersøkelsen viser også at prestenes familiekonflikter innebærer en betydelig sjelesørgerisk belastning for de respektive menigheter. CHRIST IN DER GEGENWART

en middelalder sett gjennom det tyvende århundres filmlinser. Det er vanskelig å gi middelaldermenneskets selvforståelse som en del av Guds altomfattende kropp, et filmatisk uttrykk når vår selvforståelse så til de grader er annerledes i dag - 600 år senere.

Filmen blir også litt «liten» i billedutsnittene, den høye prislappen til tross. Det er få panoramaer i den grad at det tidvis kan bli litt trangt om plassen på lerretet. Dette gjelder særlig sekvensene fra gatemiljøene i Oslo og fra Jørundgård. Forklaringen er antagelig av økonomisk karakter, det hadde kostet enda mer om man også skulle gi historien den fysiske plass den krever. Men dermed mister vi også litt av frodigheten, det fysiske og mangfoldige som også var egenskaper ved denne tidsperioden.

På tross av disse reservasjonene forlater man likevel kinosalen i oppløftet tilstand. Fordi filmen tross sine svakheter totalt sett klarer å nå frem til våre hjerter. Og der er lite forandret gjennom tidene - akkurat slik Sigrid Undset selv sa det.

(Christian Boe Astrup har tidligere vært filmkritiker, også i St. Olavs palter. I de siste fem årene har han hatt ansvaret for NRK-Fjernsynets tilbud av spillefilmer og TV-serier. Ved årsskiftet begynner han i Aventura Forlag, der han skal ha redaktøransvaret for forlagets utgivelser innen samfunn, debatt, biografier og historie).

Liv Ullmanns “Kristin”

“Liv Ullmann har gjort et hederlig forsøk. Med sine høye kvaliteter er filmen et kunstverk på sine egne premisser. Men det kan være grunn til å understreke at premissene er Ullmanns og ikke Undsets,” skriver Liv Bliksrud, professor i nordisk litteratur, på kronikkplass i Aftenposten 11/9. “Ullmanns prosjekt er å skildre en psykologisk trekant som består av datter, far og elsker.” Men en slik psykologisering blir for snever: I romanen er det psykologiske “skrevet inn i et større drama enn en konflikt mellom far og elsker. Kristins kamp er også en åndelig kamp som står mellom himmel og jord, mellom Gud og verden”. Bliksrud finner filmens geistlige skikkelser “uten munterhet og fantasi”. Romanens broder Edvin, som den 7-årige Kristin møter i Hamardomen, er “skøyeraktig og lysende av fransiskansk munterhet”, men filmens Edvin “er en melankolsk alvorsmann og fungerer nærmest som en protestantisk konfirmasjonsprest. Sira Eirik er en dannet og anonym husprest.”

Skildringen av det kirkelige livet er “kjedelig og lite fristende”, men også “skremmende,” noterer Bliksrud, “som da klosterporten klisjéaktig dunderer igjen etter Kristin, idet hun lempelig føres inn bak murene mellom to strenge nonner”. Denne “jevnt over grå og humørløse fremstilling av det kirkelige liv og dets representanter harmonerer lite med fremstillingen av det verdslige, som skildres ‘karnevalessk’ (-) i filmens middelalderlige Oslo syder det av gjøglere, villsvin i gatene og mørkhudede kjøpmenn, nesten som i Bagdad (-) Motsetningen mellom Kirkens og verdens barn er på det ytre plan ikke så stor i Undsets middelalderfiksjon som i Ullmanns film. I Sigrid Undsets roman utkjempes striden mellom Gud og verden på det indre plan,” noterer Bliksrud.

Fra “Kransen”:

Broder Edvin gav hånden hennes et lite trykk, og da de så på hinannen, måtte de begge le. Munken var høy og mager, men dyktig sluttrygget; barnet syntes han lignet en gammel trane i hodet, for det var lite, med smal, skinnende blank skalle over en busket, hvit hårkrans, og satt på en lang og tynn skrubbete hals. Nesen var også stor og spiss som et nebb. Men det var noe som gjorde henne lett og glad bare hun så ham opp i det langsmale, furete ansikt. De gamle vannblå øyne var rødkantete, og lokkene brunlige og tynne som hinner; det strålte tusen rynker ut fra dem; de visne kinner med de rødlige årekrus var gjennomrutet av rynker som løp ned mot den lille smalleppede munn, men det var som broder Edvin var blitt så rynket bare av å smile til menneskene - Kristin syntes aldri hun hadde sett noen som så så munter og så snill ut; det var som han bar på en lysende og lønnlig glede, og den ville hun få vite om når han begynte å tale.

God hjelp fra muslimer

"Selv om vi er muslimer, hjelper vi gjerne også kristne. Gud er felles for oss alle, og han har lært oss at mennesker skal hjelpe hverandre," sier Ahmet Øzbebek, innehaver av restauranten Avanos. Som forærer frukt og grønnsaker til den tradisjonelle tirsdagslunsjen i Paulus kirke - for Grünerløkka's 'sultne sjeler'.

Fire innvandrerebutikker hjelper oss her, forteller diakon Kari Jordheim, takknemlig representant for kirken. Hun kan fortelle at "mens det ved andre tiltak i Oslo er krav om at deltakerne skal være rusfrie, har vi en kirke uten terskel. Vi har aldri hatt bråk her, alle er med og rydder papptallerkener etterpå, - og skulle noen komme til å banne, hysjer de andre umiddelbart."

ARBEIDERBLADET

Koranen

"Det er med Koranene ligesom med Bibelen," sier Fatima Mernissi, marokkansk sosiolog og forfatter, til den danske avisen Information. "Du kan bruke Koranene til hva som helst. Der er ingen problemer med at finde vers der støtter menneskerettighetene og lighet mellom kjønnene. Tvært imod."

12 Olav Müller: **Kunsten å bli tam**

At en bok om dyrs adferd skulle bli spennende som en thriller, var noe denne anmelder minst av alt hadde ventet seg. (Lesning startet om ettermiddagen, avsluttet neste morgen). Dr. med. vet. Bergljot Børresen beskriver i sin bok "KUNSTEN Å BLI TAM" de dyreartene som menneskene greide å temme. Siste setning er noe misvisende. For forfatteren fant etter grundig forarbeid frem til at våre husdyr ikke ble temmet bare ved menneskers kløkt. Nei, det var noen særtrekk i de ville dyrs egen adferd som gjorde det mulig å starte det lange samarbeidet mellom husdyr og mennesker. "De kunne allerede kunsten å bli tamme". I bevisførselen for denne vel funderte oppfatning ligger bokens originalitet og fascinasjon. Børresen beskriver de ville stamformene til våre husdyr, redegjør for deres opprinnelse, hvordan de livnærte seg, oppdrog sitt avkom, levde i sosialt samvær, kommuniserte med hverandre, utviklet aggresjonsavvergende teknikker hele tiden med det siktemål for øye å vise at det var alle disse egenskapene som gjorde dem skikket til et fredelig samliv med menneskene.

Å følge henne på denne veien fra premisser til konklusjon, byr på mange overraskelser. Visste du at:

- sauene har en radiator i nesen og en varmeveksler under hjernen, som under flukt redder dem fra hetslag.
- at grisen må ha kroppskontakt for å holde seg psykisk frisk.
- at en gasse kan sørge så hjerteskjærende over sin døde make at det oppstår endringer i hormoner og hjernefunksjoner så de lett på-

drar seg infeksjoner eller dør.

- at whiskyaglene i Skottland blir bevoktet av gjess, fordi de er mer årvåkne enn hunder.
- at de som drepte en katt i det gamle Egypt, ble straffet med døden.
- at de første mennesker som temmet dyr, bare ønsket å ha dem som kjæledegger, og at de først tusener av år senere ble nyttedyr.
- at katten ikke er sadist når den leker med musa, og at katten overvinnes sin skyhet for menneskene først i møte med en syk person som den stryker seg inntil for å helbrede.

I en tid hvor husdyrhold mekaniseres, og de gamles kunnskap om dyrenes psykologi og adferdsmønstre går i glemmeboken, er denne boken en veiviser til et varmere, mer intimt forhold til våre firebente venner. Den vaksinerer oss mot gold intellektualisme, åpner et vindu ut mot den natur vi selv er en del av. Boken får oss til å reflektere over hvorvidt dyrenes sinnrike instinkter er et resultat av det blinde tilfelle - eller om evolusjonen må oppfattes som ledet av en "guddommelig superintelligens".

Bokens viktigste ord kommer helt til slutt. Etter å ha nevnt alle våre husdyr sier hun: "De er blitt et spill for oss og har vist oss hvilke egenskaper som er uunnværlig også i menneskenes liv med hverandre (Uth. av anm.)". Med denne ytring peker bokens tittel "Kunsten å bli tam" i to retninger: Dyrene blir tamme og tjener menneskene. Menneskene må lære å temme seg selv for å tjene dyrene og hele det skaperverket de er satt til å forvalte. Å lykkes i

dette kan bety et være eller ikke være for vår sårbare jord. Bergljot Børresens avslutning gir oss forklaring på hvorfor hun skriver i forordet at det ble helt "nødvendig" for henne å fullføre dette arbeidet.

Stilen er enkel og lekende lett, ofte underfundig og morsom. Boken kan anbefales på det varmeste for eldre barn, unge og voksne.

P.s. Er det mulig å erstatte de misvisende uttrykk "dyrenes person" eller "personlighet" med riktige betegnelser? Anmelderen har selv kapitulert.

Bergljot Børresen:

Kunsten å bli tam

Gyldendal Norsk Forlag 1994

Om innvandrerkvinner

"En norsk myte om innvandrerkvinner er at de har altfor mange barn," sier Rubina Rana, politiker og innvandrerkvinne. Men hun fortsetter: "Det kan hende at innvandrerkvinner synes at norske barn har altfor mange foreldre!" ARBEIDERBLADET

Med økumenisk baktanke

Gudstjenestene våre er ikke typiske, sier nestleder i Stavanger Kristelige Studentforbund - i anledning forbundets ukentlige messer: "Vi bruker for eksempel en del symboler som er mer kjent fra katolske og ortodokse menigheter. Det har en økumenisk baktanke. Vi ønsker at folk fra forskjellige trosretninger skal fungere sammen på ett nivå og være sammen om en gudstjeneste." STAVANGER AFTENBLAD

USA: antall katolikker øker

For første gang i historien er tallet på katolikker i USA over seksti millioner. Ifølge kirkens offisielle årbok var tallet på katolikker 60.190.606 ved årets begynnelse. Det betyr en økning på 330.000 i forhold til 1993. CHRIST IN DER GEGENWART

Kristendomsangst?

"Vi slutter ikke å undre oss over kristendomsangsten, når vi fra tid til annen støter på den, ikke minst når den stikker hodet opp i miljøer som ellers er preget av toleranse og åpenhet," skrev Vårt Land nylig i en lederartikkel:

"Legger man veien innom Tanum (på Karl Johan i Oslo) oppdager man snart bokhandelens 'Alternative avdeling'. Den er omfangsrik, og her finner man det meste av bøker om emner som reinkarnasjon, sjamanisme, zen, astrologi, spådom og krystaller, for å nevne noen få temaer. Spør man etter kristen litteratur, blir man vennlig henvist til Bok & Media, for det er 'deres nisje'. Men i et bortgjemt hjørne av Tanum har man noen bibler - verdens mest solgte bok - og til og med en salmebok. Kristenomsangst?"

Avisen kommer i samme slengen også inn på Gyldendals nye barnebokverk "Hugin og Munin", som ifølge Vårt Lands anmelder er "et praktverk som forlaget har grunn til å være stolt av", og der ikke minst illustrasjonene vitner om kvalitetsbevissthet og grundig arbeid. Men i boka om himmelen finnes ikke et eneste bibelsitat. Og i bindet om "tro, håp og kjærlighet" presenteres de store verdensreligionene på en måte som reduserer Jesus til en mystisk skikkelse som "skal ha levd i Palestina i Midt-Østen for ikke fullt 2000 år siden". Kristenomsangst?

Visjoner for kirken i Afrika

I tiden 14. - 20. september var pave Johannes Paul i Afrika, hans 67. utenlandsreise siden han ble pave i 1978. På programmet stod Kamerun, Kenya og - for første gang siden opphevelsen av apartheid - Sør-Afrika. Paven holdt seg bevisst unna landet under apartheid-regimet. Ca. tre millioner sør-afrikanere er katolikker, kirken er overveiende 'svart' og var i klar opposisjon under apartheid-tiden. Over 100.000 mennesker møtte opp til messe i Gosford park i Johannesburg der afrikanske salmer og dans av zulupiker foran alteret inngikk i messen. Et planlagt besøk i Tunis måtte avlyses, Vatikanets program ble ikke godkjent av regjeringen.

Et viktig punkt på Afrika-programmet var offentliggjørelsen av pavens oppsummering av fjorårets bispesynode om Afrika, "Ecclesia in Africa", som staker ut kursen mot år 2000. Hovedpunktene er: evangelisering, inkulturasjon, dialog, rettferdighet- og fredsspørsmål og massemedier. Paven understreker de "to grunnleggende aspekter ved begrepet inkulturasjon: på den ene siden å omforme stedlige kulturelle verdier gjennom integrering i kristendommen, på den annen side å føye kristne verdier inn i de forskjellige kulturer". Innenkirkelig og mellomkirkelig dialog samt inter-religiøs dialog med islam og tradisjonelle afrikanske religioner er naturlige følger av denne prosessen. Styrking av familien og ekteskapet samt likeverd mellom kvinner og menn er presserende oppgaver, skriver paven.

Afrika trenger et aktivt legfolk som går inn for å løse de sosiale oppgaver i kristen ånd. Kirken må verne om menneskerettighetene og, sammen med andre troende, være "jordens salt". Den må spre håp, særlig blant de unge, og aktivt bekjempe AIDS samt bidra til å stanse krigføringen rundt om i Afrika, noterer paven. Som sammen med de afrikanske biskoper krever slutt på våpeneksporten til afrikanske land og krafttak for Afrikas enorme flyktningeskarer. Klare ord også til Verdensbanken og Det internasjonale pengefond: Lett gjeldsbyrden som tynger afrikanske land i kne!

Både i Kamerun og Sør-Afrika anklaget paven det han kalte "den internasjonale utbyttingen av Afrika", nærmere bestemt våpenhandelen, 'dumping' av avfall fra rike land, urettferdige handelsforbindelser, altfor strenge betingelser knyttet til økonomiske programmer og prosjekter og ganske særlig gjeldsbyrden.

Indirekte påtalte paven også den økende vold fra islamske fundamentalister i deler av Afrika. Gud vil ikke at det skal drepes i hans navn, sa paven.

KATHPRESS/CATHOLIC HERALD

Håpefullt vindu

“Halanot” - det vil si “vindu” - heter et nytt to-språklig israelsk-arabisk barnetidsskrift. Her skal jødiske og arabiske barn lære ‘den annen parts’ levemåte og kultur å kjenne og slik oppdras til gjensidig respekt og fredelig sameksistens. Sjefredaktører er jødiske Ruti Atzman og arabiske Alia Abu Shamis. Barn er med som rådgivere for redaksjonen og

som bidragsytere. Tolv-trettenåringer leverer store deler av stoffet som spenner fra sport og musikk til kunst og miljøproblemer, men all politikk er utestengt.

Utgiverne har allerede planer om et lignende tidsskrift for eldre israelske og arabiske ungdommer.

CHRIST IN DER GEGENWART

Martin Luther - i tekstkritisk lys

De evangelisk-lutherske kirker i Kanada fordømte på et landsomfattende møte nylig Martin Luthers jødefiendtlige skrifter. De er “en fornærmelse mot evangeliet og i strid med dets grunnleggende lære, de krenker vårt håp og vårt kall,” heter det i en uttalelse fra møtet. Uttalelsen har sammenheng med femtiårsminnet for frigjøringen av konsentrasjonsleirene samt henrettelsen av Dietrich Bonhoefer.

CHRIST IN DER GEGENWART

14 Signaler fra en verdenskongress: Sannhet og håp – viktig

Stedet er Graz i det østerrikske Steiermark - gjennom århundrer grenseland og krysningpunkt mellom kulturer og folkeslag. Et meningsfylt sted for dialog om “Fredsetikk i en voldens verden” - emnet for den 17. kongress for den verdensomspennende katolske presseunion UCIP som i midten av september samlet 650 deltagere fra 103 land. Et påtrengende aktuelt emne her noen timers vei fra Sarajevo.

Maktmisbruk og vold er nær virkelighet for mange av kongressdeltagerne. Flertallet av deltagerne er fra den tredje verden, mange fra land og regioner der rettferdighet og menneskeverd har dårlige kår. Og der det å bedrive ansvarlig og kritisk journalistikk ikke er ufarlig. Mye tid går med til dokumentasjon av voldens mange former og ofrenes mange ansikter - gripende og opprørende dokumentasjon fra Libanon, India, Pakistan, Sarajevo, Kenya, Latin-Amerika. . . Listen er lang og dyster.

“Storbyvolden sprer seg i Latin-Amerika, og nesten all vold i vår del av verden kan tilbakeføres til det dype gap mellom fattige og rike,” påpeker Ana-Maria Campero, sjefredaktør i den frittalende bolivianske avisen *Presencia*.

Katolske journalisters oppgave innfor den økende volden?

Ikke-voldens gode sed!

“Gi ikke volden så meget rom - så heller ikke voldens gode sed!” var appellen fra kardinal *Carlo Maria Martini*, erkebiskop av Milano, i det innledende foredrag. Særlig siden Golfkrigen har mediene i foruroligende grad vært “fascinert og infisert av volden, og på en måte selv blitt en del av voldsspiralen,” sa Martini - et punkt som ble tatt opp flere ganger under kongressen. Denne utviklingen hadde ført ham stadig lenger vekk fra hans tidligere optimistiske syn på mediene, en optimisme man også finner i Vatikanets dokumenter

om massemediene, sa Martini, som er mediansvarlig innen den europeiske bispekonferanse og kjent for sin sterke satsing på mediene innen sitt bispedømme.

Kardinal Carlo Maria Martini: Så ikke-voldens gode sed!

Mediene faller lett for fristelsen til å forenkle kompliserte saksforhold etter eget forgodtbefinnende, og slik forenkling er en vesentlig årsak til vold, påpekte Martini. Også de som står i religionenes tjeneste, faller lett for forenklingens fristelse: “Man bruker makt for å få igjennom den forenkling man selv ligger under for - så slipper man å diskutere, og unngår at følelsen av å komme til kort får slippe til hos de begeistrede tilhengere av den ene eller annen religion.” Her har også kirken sitt å svare for - både i fortid og nåtid.

Derfor: “Ut av kommunikasjonens tempel med alle dem som manipulerer,” sa Martini med henvisning til Jesus som jaget handelsfolkene ut av

templet, “ut med dem som fyller mediene med vold og aggresjon, som profiterer på lesernes labilitet og forfører dem til å venne seg til volden.” Mediene er i høy grad med på å skape det klima hvor kollektive overbevisninger og følelser vokser frem, og det gjelder å hindre at “indifferens, angst, desorientering, hevntanker og sekterisme” blir de avgjørende klimafaktorer. “Mediene er klar over sin makt, men jeg vet ikke om de i samme grad er seg sitt ansvar bevisst,” sa Martini.

Han oppfordret katolske journalister til å være med på å “så den gode sed”, og “det gode såkorn finner vi i evangeliets saligprisninger”. Også der krig og grusomheter er en del av hverdagen, finnes tallrike tegn på godhet, tilgivelse og solidaritet. “Vold er en del av virkeligheten, men det er også evangeliets saligprisninger. Det gjelder å ha øynene med seg og gi ord og stemme til det man ser,” sa Martini.

Klage og anklage

Tadeusz Mazowiecki - i mange år journalist i den innflytelsesrike og frittalende katolske ukeavisen *Tygodnik Powszechny*, senere polsk statsminister og nå nylig avgått medlem av FNs Undersøkelsskommisjon for krigsforbrytelser i det tidligere Jugoslavia - var også til stede i Graz, som en av hovedinnlederne og som medlem av UCIP. Han understreket at mange av dagens “lokale” kriger og konflikter - som den på Balkan - ikke først og fremst er av lokal art, men “representerer en reell fare for sivilisasjonen og for den internasjonale orden”. Det haster med å etablere en ny internasjonal orden, hvor menneskerettighetene ikke lenger er det enkelte lands indre anliggende, understreket Mazowiecki. Som i sin første rapport som FN-kommisjonær hadde foreslått opprettelsen av et “internasjonalt, uavhengig informasjonsbyrå” - som mottrekk mot det han kalte “informasjons-

Våg å bruke korstegnet!

Den evangeliske biskopen av Schaumburg-Lippe, Heinrich Herrmanns, oppfordret nylig Europas evangeliske kristne til å gjenoppdage korstegnets betydning som støtte og hjelp for ens egn spiritualitet. "For meg er korstegnet ikke noen påbudt fromhetsøvelse, men et uttrykk for den sentrale åndelige tanke at på Golgata forvandlet Gud lidelsens kors til påskekors."

Biskop Herrmanns minner om at for Lut-

her var korstegnet et av den kristne kirkes vesentlige kjennetegn. Reformasjonstidens lutherke menigheter forstod også korstegnsvelsignelsen slik. For dem fantes det ingen teologisk grunn til å gi opp korstegnet, først senere hadde forskjellige kirkepolitiske og samfunnsmessige grunner ført til at man sluttet å korse seg for å avgrense seg utad mot katolikkene.

CHRIST IN DER GEGENWART

Statsorganiserte mord i Iran

FNs menneskerettighetskommisjon anklager Iran for særdeles stygge brudd på menneskerettighetene og oppfordrer landet til øyeblikkelig å gjøre slutt på det kommisjonen kaller statsorganiserte mord og terrorhandlinger. Iranske agenter sendes til utlandet med det oppdrag å drepe opposisjonelle og andre personer regimet misliker. FN fordømmer også Irans bruk av dødsstraff ved offentlig henging og stening.

CHRIST IN DER GEGENWART

ste midler mot vold

15

barrièren" i en konflikt med mange sider og fasetter. "Et naivt forslag fra min side, det ser jeg nå i ettertid," sa en tydelige desillusjonert Mazowiecki, "jeg trodde det internasjonale samfunn ville øve press for å få denne tanken satt ut i livet, at en slik instans var i deres interesse."

De tre årene med menneskerettsundersøkelser på Balkan hadde vært den rene anskuelserundervisning i hvordan

krer og folkemord. Journalistene plikter å gi stemme til ofrene.

Kardinal-appell: øv press - ta ansvar

Under festmessene i domkirken i Graz gjentok Wiens 90-årige 'gammekardinal', Franz König, sin egen appell til katolske journalister før åpningen av Det 2. Vatikankonsil i 1962: "Har dere noe viktig å si om kirken, så vent ikke på biskopen eller på etterretning fra Roma; dere skal mane der dere mener det trengs, øve press der dere mener det trengs; informere når anledningen byr seg, informere verden og kirken." Dette forutsetter, understreket König, "en høy journalistisk yrkesetikk, som man med rette i særlig grad bør kunne kreve av katolske journalister". Katolske journalister bør være "en manende samvittighet både for offentligheten generelt, men ganske spesielt for katolikkene".

Mot den vonde bakgrunn av økende urett og vold, øynet kardinal König likevel "en stigende lengsel etter liv", og "en søken etter Gud som kilde til fred og forsoning". Folk søker etter et liv hvor "den andre" ikke er motstander eller fiende, men ganske enkelt "min neste". Også i "vår sekulariserte verden lengter folk etter en forsonet fred der

det ikke er våpnene, men retten som råder". Det er ikke nok å etterlyse verdier: Folk er på utkikk etter "levende mennesker som gjennom sitt vitnesbyrd og sitt eksempel søker å gjøre Kristi sinnelag til etisk grunnlag for sitt liv", sa König. Katolske journalister kan bidra til at betydningen av dette fredens sinnelag blir bedre kjent. "Undervurderer vi ikke ofte fredens muligheter?" undret den aldrende kardinal.

Sannheten viktigste middel mot vold

I dagens medieverden er det økende fare for at sannheten ofres på profittens alter, noterte amerikanske Barbara Beckwith, redaktør for et prisbelønt kirkelig organ og tidligere president i det amerikanske katolske presseforbund. For pressefolk gjelder det ikke å miste fotfeste i den "babylonske sannhetsforvirring" og "borgerkrig mellom verdier" som truer. Veien å gå heter: "ansvar, integritet og selvdisiplin", understreket Beckwith.

En journalists virksomste middel mot vold er sannferdig og balansert rapportasje - det ble understreket i mer enn én sammenheng under Verdenskongressen. De mange beretninger om vold fremlagt under kongressen viser klart at når det gis enkle svar på kompliserte spørsmål, svar som kun tjener min egen regjering, mitt parti, min gruppe eller min religion, "da er volden ikke langt borte", sa Barbara Coudenhove-Kalergi - aktet østerrikske journalist, kjent fra både trykk- og etermediene. Den stadige jakt på den konkrete og fulle sannhet, uansett hvem den er til nytte eller skade for, er selve "ankerfestet" for en journalists arbeid og gir mer utbytte enn patetiske oppskrifter på fred.

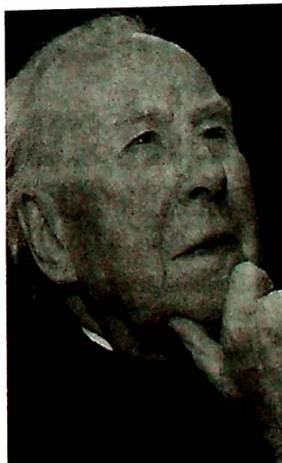
En annen østerriker, Hubert Feichtlbauer, tidligere redaktør for den ansette avisen *Die Furche*, understreket at sannhetstro beretning også innebærer forpliktelsen til å belyse den politiske,

Tadeusz Mazowiecki: Håp er å tro at det umulig er mulig.

man bruker historien for å fremme nasjonalisme og hat, sa Mazowiecki. Og påpekte at også journalister har bidratt til å "så hat". Krigen på Balkan er ingen religiøs konflikt, men "de forskjellige religions- og kirkesamfunn er blitt utnyttet av politiske og militære ledere for å tjene nasjonalistiske mål". Både den serbisk-ortodokse kirke og den katolske har, i områder der den ene eller annen utgjør den store majoritet, ikke alltid gjort nok for å motstå slik misbruk eller fristelsen til hård ordbruk om den annen part, sa Masowiecki.

Noel Copin, president for organisasjonen "Reporters sans frontières/reportere uten grenser" påpekte at både i eks-Jugoslavia, Ruanda og Burundi har det han kalte "hatets medier" bevislig og effektivt banet veien for massa-

Kardinal Franz König: Undervurder ikke fredens muligheter!

Ingen vet hva Paulus ville sagt

“Hva ville Paulus sagt til to unge mennesker av samme kjønn, som var glade i hverandre og gjerne ville leve sammen? Det vet ingen. Men det er det kirken i dag må gi et svar på,” skrev pensjonert biskop i Nidaros, Kristen Kyrre Bremer, i “Luthersk Kirketidende” for en tid siden.

“Saken gjelder en ordning med et forpliktende samliv for homofile. Bibelen er taus på en slik ordning. Dette er en rent menneskelig foranstaltning for å komme en gruppe som føler annerledes i møte. Det beklagelige er at den etablerte ordning til forveksling

likner på ekteskap. Likevel bør kirken godta den, for at de homofile skal føle seg verdsatt og inkludert i fellesskapet. Alle er enige om at de må inkluderes. Det er neppe mulig å gjøre det uten å godta deres rett til et samliv.

Kirkelig velsignelse av samlivet er derimot ingen nødvendighet. Men en forbønn er noe annet. Og det er det mindretallet i Bispemøtet går inn for.,” noterer Bremer.

Apropos homofilikampen

“Når det gjelder kirkens kamp mot homofili, er det en kamp mot normoppløsning, men en kamp som rammer mange mennesker, og det er ikke anstendig!” sier sogneprest Liv Rosmer Fisknes i bladet “Basis”, som utgis av Norsk helse- og sosialforbund. Hun begrunner sitt syn slik: “Dette er det eneste området hvor kirken går mot sitt eget kjærlighetsbud og mot sin egen funksjon: Kirken kan ikke gå imot mennesker som bærer hverandres byrder.”

16

Barbara Coudenhove-Kalergi: Kritisk journalistikk om kirkelige forhold ikke uttrykk for illojalitet.

økonomiske, sosiale og åndelige bakgrunn for hendelser og tendenser. Journalistene må ta opp de problemer politikken ikke greier å løse eller skyver ut over sidelinjen eller under teppet. Også Feichtelbauer advarte mot “virkelighetsforenkling” og “kompleksitetsvegring”, fristelser han mente Kirken er særlig utsatt for: Den griper lett til fiendebilder og sort-hvitt-tegning. Katolske journalister må ta klar avstand fra slike fundamentalistiske tendenser og falske påstander, sa den tidligere redaktør. Som også understreket at kristendommen er troverdig når den er sosialt engasjert, og at det også gjelder for kristen journalistikk.

Gjelder det andre kriterier for den kristne journalists arbeid enn for andre journalister? Man kan i høyden tale om en “særlig forpliktelse til sannferdighet”, mente Coudenhove-Kalergi. Det gjelder også når katolske journalister skriver om sin egen kirke. Særlig i Europa, der kirken i århundrer var i flertallposisjon, var katolsk pressevirk-

somhet lenge snarere “propaganda for egen god sak” enn kritisk kontroll av det katolske samfunn og fellesskap. Heldigvis har dette endret seg: “Katolske journalister har gjenopplaget den kritiske diskurs, og står i dag verden over på den riktige siden av barrikadene,” sa Coudenhove-Kalergi. Og understreket at objektiv, kritisk journalistikk om kirkelige forhold “ikke er uttrykk for illojalitet”.

Hubert Feichtelbauer: Fall ikke for fristelsen til 'virkelighetsforenkling' og 'kompleksitetsvegring'!

Til avslutning: tostemt om håpet

Tadeusz Masowiecki: “Da vi kjempet mot kommunismen, var vi oss følgende klart bevisst: Håp er tro på at det umulige er mulig. Det er også det bidrag katolsk presse bør yte: å stå på håpets side i verden.”

Hubert Feichtelbauer: “Vi må ikke kapitulere overfor den menneskelige avgrunn vi ofte står overfor. Selv etter 999 mislykkede forsøk, må vi stadig ta ny sats og forsøke å bringe fredens etikk et stykke videre.” UKJ ●

Skremmende signaler fra Ruanda!

André Sibomana, prest og presse-mann i Ruanda, skulle innledet til paneldebatt under UCIP-kongressen i Graz, men ble i siste øyeblikk nektet utreise av sine hjemlige myndigheter. Hvorfor? Hans historie, som ble fortalt under en raskt organisert pressekonferanse i Graz, bør spres:

Nylig anklaget det franskspråklige tidsskriftet *Golias*, en meget 'venstrekatolsk' og anti-geistlig publikasjon, Sibomana for å ha deltatt i massakrene i fjor og ha oppfordret til vold. “Som redaktør av det ledende kirkelige tidsskriftet *Kinyamateka*, har han vært en klarsynt og kritisk observatør som oppfordret til samarbeid og ikke vold,” bevitnet Maya Graaf, forsker og journalist med seks års erfaring i Ruanda, under pressekonferansen. Hun har selv fulgt tidsskriftet gjennom flere år. “Sibomana var tidlig ute med å peke på den tiltagende polariseringen og økende voldsbruken i landet. Nå trues og trakkaseres han fordi han dokumenterer de brudd på menneskerettighetene som de nye makthaverne i landet, folk han tidligere har støttet, begår, slik han også dokumenterte de forrige makthaveres brudd. Han ses som en forræder.”

Også Noel Copin fra gruppen *Reportere uten grenser* sa at pater Sibomanas integritet var hevet over tvil. Under massakrene i fjor hadde han, med fare for sitt eget liv, bevislig reddet livet på flere barn. Reportere uten grenser hadde forgjeves forsøkt å stoppe distribusjonen av *Golias* fordi man mente det kunne sette Sibomanas liv i fare. Man øvet press for å få

Over 100 millioner baptister

Hvert femte år samles representanter fra den verdensomspennende baptistfamilien til kongress og hvert år til General Council. Ved slike anledninger legges det fram statistisk materiale fra medlemsamfunnene. Årets tall viser at BWA har opplevd en eventyrlig vekst de siste fem år og er nå det største protestantiske kirkesamfunn, leser vi i baptistenes halvmånedlige avis *Banneret*. Afrika står for 42 % av veksten, Sør-Amerika for 40 %.

EU - ikke noe for polakkene!

Polens primas, kardinal Glemp, kom nylig med uvanlig skarp kritikk av EU. I en preken i Czestokova advarte Glemp de ca. 100.000 pilegrimene mot å la seg "dresse-re" for å "slippe inn i det paradiset som kalles Vest-Europa eller Den europeiske union". Polakkene må ikke gi slipp på tradisjonelle menneskelige verdier til fordel for løfter om "lettere arbeid, god mat, fornøyelser og sex", sa kardinal Glemp.

CHRIST IN DER GEGENWART

For bedre gjensidig forståelse

I Russlands skal det dannes en Forening for kristent-jødisk samarbeid. Det ble gjort kjent under et møte i Budapest for Det internasjonale råd for jøder og kristne. I Moskva, St.Petersburg samt et par andre byer er det allerede dannet grupper som søker å overvinne de seiglivede fordommene, misforståelsene og mytene og den inngrodde anti-semittisme som finnes i det russiske samfunn.

CHRIST IN DER GEGENWART

redaksjonen til å trykke et dementi, men uten hell. Nå skal *Den internasjonale menneskerettskommisjon* og det USA-baserte *Human Rights Watch* se på saken.

Sibomana er tidligere president i Ruandas journalistforbund og i landets forbund til beskyttelse av menneskerettighetene og trykkefriheten. Han har gjennom mange år vært en kritisk observatør, hans kritikk har rammet både regjeringen og kirkelige instanser. Etter pavens besøk i Ruanda for noen år siden, ble Sibomana fengslet og anklaget for forræderi, men ble frifunnet. "Han er den eneste person i Ruanda som er blitt frifunnet i en slik sak," sa den franske misjonspresten *Guy Theunis* under pressekonferansen. Han kjente Sibomana både fra journalistforbundet og menneskerettighetsarbeidet.

En ung journalist fra Burundi, som også kjente pater Sibomana og hadde hatt kontakt med ham for kort tid siden, understreket at "han er en moderat mann. . . men når du er moderat, angripes du fra begge fronter. Han er i fare nettopp fordi han inntar moderate standpunkter." Før kongressen i Graz var over, lyktes det vedkommende å få telefonkontakt med pater Sibomana. "Han fryktet at han kanskje ikke kom til å leve så lenge," sa den burundiske journalisten, som ønsket å være anonym av hensyn til egen sikkerhet.

Å høre til de moderate og modererende krefter i et samfunn med uforsonlige frontlinjer og raske øksehugg, som i Ruanda, gjør man altså ikke straffet. *Det* er denne historiens skremmende ironi.

“Frelsens hær” rundet de 130!

Den 2. juli i år var det 130 år siden *The Salvation Army* - "Sally Ally" eller "Sally Army" på kjærlig engelsk folkemunne - ble stiftet: Da tok arméens legendariske stifter, William Booth, for første gang evangeliet ut i Londons gater - med faner og flagg og feiende musikk. "Det å gå i kirken var en vanlig sak på 19. tallet - det Booth gjorde, var å bringe kirken ut til folket. Det er vanskelig for oss i dag å forestille oss hvor radikalt det egentlig var!" sier den katolske presten *Michael Seed* til *Catholic Herald* i anledning jubileet. Seed, som selv er oppvokst i Frelsesarmeen, og, som *Catholic Herald* bemerker "selv har gjort det godt i 'konversjonsbransjen', vet hva han snakker om når han tar for seg "en av tidenes største sjeleomvendere".

"Booths ord om at det ikke var noen mening i at Djevelen skulle ha all den gode musikken, er velkjent. Og på den tiden var det masse storartet musikk på markedet, og musikk var populært i England - hver lille by med respekt for seg selv hadde sin musikkpaviljong i parken, og den var i flittig bruk. Det var tiden for Strauss og valser - og så all militærmusikken!" sier pater Michael. "Det er umulig å tenke seg 'arméen' uten Booth - uten hans sterke personlighet, hans pågangsmot, innsatsvilje og sterke tro hadde det aldri blitt noen Frelsesarmé!"

Booths bakgrunn var Metodismen, han var prest med særlig ansvar for fattige, hjemløse og drukkenbolter. Etterhvert drev arméens radikale engasjement den bort fra metodismen - i likhet med John Wesley, metodismens grunnlegger, som i utgangspunktet ikke hadde tanker om noe brudd med Church of England, men hvor det likevel kom til det etterhvert.

Hvorfor en frelsens 'hær'? "Storbritannia var et ganske så militaristisk samfunn på den tiden, det var sentrum i et stort verdensrike hvor solen angivelig aldri gikk ned - alt dette fikk stor innflytelse for opprettelsen av arméen. Men dette martialske - fra uniformer og militære titler til 'beordring' av personell - er ikke det egentlige. Arméens store innsats er dens sterke nærvær ute blant folk, enten det nå er som spillende evangelister eller som barmhjertige samaritaner," understreker pater Michael.

Hva hans egen bakgrunn i arméen har betydd? "Selv om jeg forlot den som 16-åring for å bli katolikk, formet den mine kristne verdier helt og fullt. Og den lærte meg at kirken ikke må være en stiv og oppstyltet affære, men være der folk er - og bry seg om dem!"

Humbugmakere?

"Jeg er blitt mindre fordømmende med årene," sa skuespilleren Lars Andreas Larsen til Dagbladet for en tid siden. "Jeg godtar i stigende grad at noen må ha Arne Nordheim i CD-spilleren sin. Noen klarer seg med Mozart, noen klarer seg med viser og trekkspill, og noen har det bra med Sputnik. Jeg føler at vår stadige streben oppover etter å bli veldig dype, veldig bevisste, veldig kloke, gjør at vi blir en gjeng jævla humbugmakere."

Portrett av vår tid - tegnet av WHO

Hvert år dør 12 millioner barn i den tredje verden før de fyller fem år - like mange barn som det er innbyggere i Norge og Sverige. Tallene fremgår av en rapport fra Verdens Helseorganisasjon, WHO, som kaller rapporten "et sjokkerende portrett av vår tid". De fleste dødsfallene skyldes sykdommer som lungebetennelse, diaré, meslinger og malaria - sykdommer som lett kunne vært slått tilbake om det hadde vært penger og vilje til det.

NTB/VÅRT LAND

Moralsk 'unfair'

Det siste tiåret har latinamerikanske land lånt ca. hundre milliarder dollar, men tross i jevnlig nedbetaling, er den samlede gjeld til utenlandske banker på 533 milliarder dollar, og den vokser. Dette er "moralsk unfair" og "økonomisk sett meningsløst", sier presidenten i det latinamerikanske bispereåd. Han foreslår en konferanse mellom debitorer og kreditorer for i det minste å få ettergivelse av noe av rentesrenten innen år 2000.

CHRIST IN DER GEGENWART

18 Torbjørn Olsen: Pater Josef Hartmann til minne

Den «apostoliske suksesjon» vil si det forhold at katolske prester og biskoper «etterfølger» hverandre, og på den måten finner basis for sin tjeneste helt tilbake i Jesu oppdrag til apostlene. Det viser seg tydeligst ved at de mottar sitt embete ved håndspåleggelse fra forgjengerne. I Bodø opplevde vi det søndag 3. september da biskop Gerhard Goebel løste pater Josef Hartmann fra hans oppdrag som sokneprest for St. Eysteins menighet, og innsatte samtidig meg som etterfølger.

Pater Hartmann gledet seg over endelig å være ferdig med alt det administrative arbeid som plaget ham tungt. Nå skulle han kun drive med direkte pastoralt arbeid som han kunne og likte. Han skulle slå seg ned på Selfors sammen med sin ordensbror pater Rudolf Artz. Mange mente dette var uforvarselig etter de hjertevanskeligheter Hartmann hadde hatt. Men han var selv ivrig, og hans overordnede mente det ville være urett å hindre ham.

Det var under flytteforberedelsen at Hartmann ble rammet av et nytt hjerteinfarkt, og 8. september - et døgn senere - døde han på Rana sykehus. Pater Artz nådde frem og fikk meddelt ham sykesalvingen. «Suksesjonen» ble altså mer brutal enn jeg og andre hadde regnet med.

Hartmann var født i 1926 i nærheten av Osnabrück. Han hadde opplevd hvordan nasjonalsosialismen ikke bare gjorde tyskerne til angripere, men også til offer. Den kirkelige skole hvor han var elev, ble stengt. De østtyske områdene der han hadde vokst opp, tilhører nå Polen. Fremdeles skaper det bitterhet i Tyskland. Pater Hartmanns regelmessige kommentar var at polakkene hadde opplevd det samme lenger øst.

I slutten av 2. Verdenskrig ble han innkalt til militærtjeneste. Det endte i en kjeller på vestfronten hvor han lå i

dekning. Plutselig hadde han fem amerikanske maskinpistoler mot seg. Halvannet års krigsfangenskap i Belgia fulgte. Hartmanns erfaringer hadde bekräftet den katolske teologi at staten er en relativ størrelse.

Et par år senere trådte han inn i novisiat hos *Misjonærene av Den hellige Familie*, en liten katolske misjonsorden. Etter teologiske studier og prestevise i Tyskland i 1954, bar det til

Roma. Hans orden forberedte et misjonsprosjekt i Etiopia.

Det ble 3 års studier i orientalsk teologi og språk. Senest for et par uker siden fortalte han hvordan han - iført soutane (svart prestekjole) - kjørte rundt på vespa i 50-årenes Rom, og også var med blant den enorme mengde prester som ble sendt ut i byen påskedag for å velsigne hus og hjem med vevann.

60-årene tilbragte pater Hartmann i Etiopia og arbeidet som engelsk- og religionslærer. Han skaffet seg omfattende kunnskaper som nok er svært skjeldne i Norge. Dertil kom veldig interesse for språkteori.

Misjonsprosjektet gikk særdeles dårlig. Til slutt var det bare Hartmann igjen, og han ble trukket tilbake til Europa. Men så fort gav han seg ikke! Manglende språkjennskap hindret det

kirkelige arbeid, og han ønsket ikke å brenne inne med det han hadde lært. Fra 1972 til 1977 bodde han i Hamburg og frembragte sitt livsverk «Amharische Gramatik» (507 sider). Gramatikalke eksempler ble trukket ut av alt fra etiopiske bibelutgaver til kokebøker. Ved systematisk å beskrive språket - med utgangspunkt i de minste lingvistiske enheter, og så bevege seg til de større enheter, til slutt syntaksen - skapte han en bok som i verdenssammenheng er fundamental!

Nå var pater Hartmann igjen klar for nye oppgaver. Mangel på katolske prester i Nord-Norge førte ham hit hvor hans medbrødre var kommet i 1932. Grunnleggende norskkunnskaper skaffet han seg i Hamburg i løpet av noen uker - ved hjelp av et lingafonkurs, men uten lærer!

Biskop Fredrik Grønningsæter bemerket en gang, at Den katolske må ha en merkelig personalpolitikk, når den kunne sende en orientalist som Hartmann til Bodø. Da jeg konfronterte Hartmann med det, svarte han ydmykt: «Jeg ble ikke ordinert til å skrive grammatikker, men til å gjøre prestetjeneste.» Det var hans dypeste identitet!

Han kom til en liten menighet med en bitteliten trekirke, noen populære søstre, og nærmest totalt døde menigheter i Lofoten og Rana. I Hartmanns tid ble det bygd ny prestebolig og kirke. De døde menigheter livnet til. Konvertitter, dåpsbarn og ikke minst nye innvandrede krevde stadig mer omfattende reisevirksomhet. I pater Hartmanns etterlatskaper finnes det en enorm mengde rutetabeller, kart og adressekataloger. Det er egentlig merkelig, for han kunne det meste slikt utenat!

Da han og jeg gikk gjennom kirkebøkene, viste det seg ganske overraskende at han hadde døpt ca 80 barn, men bare begravd en tiendepart så mange. Nesten

Både på godt og vondt

"Mange kristne er så opptatt av fasaden at de ikke tør å vise den smerten de bærer inni seg," sier Reidar Svoren, pensjonert sogneprest. Men ifølge Svoren er det "ikke noe nederlag å vise at vi ikke mestrer vårt liv og vårt trosforhold. Ingen steder i Bibelen står det at man skal mestre sitt gudsforhold. Tvert imot står det at vi kan få være hos Gud både på godt og vondt." SANTALEN

Ingen menneskelig forløsning uten tro
"Ble jeg spurt om mitt livsmotto, ville jeg sitere Dostojevskis 'Raskolnikov', der en av skikkelsene sier 'bli en sol'. Disse tre ordene sier noe kraftig og enkelt om hva vi skal være, de forteller om en tro med konsekvenser. Det eksisterer ingen mulighet for menneskelig forløsning uten tro. Å tro er å gi

seg hen. . . "

Uttalelsen kom nylig fra Ketil Bang-Hansen, i en samtale med Vårt Lands John Stanghelle hadde med vår kjente teaterinstruktør. Som også minnet om at "Kierkegaard taler om trosspranget, - at det er å strekke hendene ut. Det er med åpne håndflater å si: Dette er meg, ta imot meg."

hver familie passerte i revy. Hartmann husket mer enn mange ville trodd.

Også utenom katolikkenes rekker (ikke minst i Rotary) skaffet han seg mange venner som lærte å sette stor pris en enestående personlighet. Mange har opplevd hans sosiale karakter, spesielt når det led utover i de små timer.

Interesser og innsikt gikk langt ut over det rent språklige. Eksegese (bibeltolkning), økumenikk og politikk var sentralt for ham. Han og jeg hadde allerede begynt å diskutere artikler han nå burde skrive til norske fagtidsskrift.

Vi kolleger visste at å erte pater Hartmann var morsomt, enkelt og ufarlig - morsomt, fordi han kunne være så diskrét, enkelt, fordi han ganske troskyldig

godtok nesten alt vi sa, og ufarlig, fordi han knapt kunne forestille seg at noen ville ham noe vondt. Hartmann tvilte naturligvis aldri på Kirkens lære om arvesynden (eller på andre dogmer), og likevel var han med sitt vesen nesten et argument mot arvesyndslæren.

Han viste en enorm vilje til å hjelpe, og avskydde omtrent like sterkt enhver konflikt. Det var vel både hans svakhet og styrke.

Når Josef Hartmann fra nå av skal hvile blant sine medbrødre på klosterkirkegården i Betzdorf i Tyskland, er det mange hos oss som vil savne en kjær venn og dyktig fagmann!

Torbjørn Olsen

Nøktern idealist!

Tror du det kommer til å bli hardt som prest? Det er ett av spørsmålene Irek Zielinski - ung polakk med sterke bånd til Norge og prestestudent for Oslo Katolske Bispedømme - tar på strak arm i et intervju i Menighetsbrevet (3:95) som utgis av St.Oav menighet i Oslo.

"Det er ingen som sa at det skulle bli lett. Ingen sa at man skulle få et fantastisk liv," svarer Irek, som studerer på fjerde året ved et presteseminar i Gdansk. "Jeg tror det blir hardt her i Norge. Egentlig tror jeg ikke at det er mange som ville jobbet her i Norge, siden det er et ekstremt arbeidspress på prestene her. Men det er generelt hardt å være prest. Jeg tenker på at man er omgitt av folk og kolleger hele dagen, fullt med liv og røre, men når arbeidsdagen er slutt, når messen er til ende, da står du der alene. Jeg tror at jeg kommer til å oppleve ensomhet og frustrasjon. Jeg tror at fremtiden kommer til å bli hard for min del, og tenker litt på det. Men jeg har tillit til Gud at det som skjer, er riktig."

Om pretekallet sier Irek at "det var ikke akkurat et papirark som kom dalende ned hvor det stod 'du skal bli prest'. . . Jeg vil heller si at det er noe som har ligget i kroppen min hele livet, uten at jeg direkte kan peke på hva det var eller er." Ingen "overnaturlig hendelse" fikk ham til å hoppe av medisinerstudiet, han bare følte at "jeg hadde et kall. Man kan bekjempe dette kallet, men jeg tror at hvis jeg hadde motsatt meg kallet, så hadde jeg fått et ulykkelig liv," sier Irek. Som mener den katolske kirke i Norge, som han kjenner siden 1989, "må være en forsmak på himmelen. Her er katolikker fra så mange verdensdeler - folk er utrolig ulike og samtidig går de så fint sammen. I himmelen er det ingen forskjell på rasene, ingen konflikter mellom de forskjellige kulturene der! Det samme synes jeg om miljøet her i Norge."

R.I.P.

Pater

Josef Hartmann MSF

fhv. sokneprest for St. Eysteins menighet, Bodø,

sovnet i dag, 69 år gammel, stille inn på Rana sykehus etter å være styrket med Kirkens sakramenter.

*Jeg har stridd den gode strid, fullført løpet, vært trofast.
Og nå ligger rettferdighetens seierskrans ferdig til meg;
den skal Herren, den rettferdige dommer,
gi meg på den store dag - og ikke bare meg,
men alle som av hele sitt hjerte har sett frem
til hans komme. (2.Tim 4, 7-8)*

Tromsø og Bodø, 8. september 1995,
festen for Jomfru Marias fødsel.

+ Gerhard Goebel MSF
Biskop

Torbjørn Olsen
Sokneprest

Rudolf Artz MSF

Første katolske kirke i Nepal

I Katmandu innvies nå den første katolske kirke i landet. Bygget har trekk både fra kristen, buddhistisk og hinduistisk arkitektur. Kirkerommet er enkelt, materialene er stein, kopper og tre.

CHRIST IN DER GEGENWART

20 Baby Johannessen: **NORGES KRISTNE RÅD** står klippefast

I morgenbønnen under åpningen av rådsmøtet i Norges Kristne Råd 15. september 1995 (hos Baptistene), het det bl.a.: "De som arbeider for forandring møter motstand; de som går nye veier, kan kjenne seg redde; de som utfordrer omverdenen, vekker harme; de som er glade, opplever å bli misunnt; de som prøver å vise kjærlighet, blir hatet....." Møtedeltagerne ba Gud gjøre dem sterke og grunnfestet i troen.

I en kort hilsen sa veteranen fra Den norske kirke, Per Voksø, at Norges Kristne Råd gir et felles vitnesbyrd til folk om Jesus Kristus, og at NKR nå er et selvfølgelig organ innenfor kristenlivet i Norge.

Norges Kristne Råd har siden siste rådsmøte lagt vekt på å være operativt og møte de utfordringer som dukker opp. Rådet har bidratt til å gjøre kristenfolket synlig i samfunnsdebatten. Representanter fra de ulike kirker og kirkesamfunn har vært trukket inn i arbeidet - ofte ut fra sin spesielle yrkeskompetanse.

Menneskenes likeverd

Årets rådsmøte vedtok en uttalelse ment for norske kristne menigheter og kirkesamfunn, - en uttalelse som understreker at alle mennesker, uansett rase, kultur og religion, er skapt av Gud som likeverdige mennesker og har krav på gjensidig respekt. (Det var den nettopp avsluttede valgkamp, hvor innvandrerskyt hadde vært fokusert, som aktualiserte en slik uttalelse fra NKR.) I uttalelsen ber NKR kirker og menigheter om å tydeliggjøre det bibelske budskap overfor politikerne i kommunestyre og fylkesting, ved å understreke de fundamentale grunnholdninger om alle menneskers likeverd, slik det kommer til uttrykk i Jesu evangelium såvel som i humanistisk tradisjon.

Dette er medlemmene i NKR

Under høstens rådsmøte ble Svenska Kyrkan i Norge opptatt som medlem. Den finska evangeliske forsamling ble observatør. Allerede medlemmer er: Den norske kirke, Den katolske kirke, Den evangelisk lutherske frikirke, Frelsesarmeen, Det norske baptistsamfunn, Metodistkirken i Norge, Det norske misjonsforbund, Den anglikanske kirke, Den gresk-ortodokse kirke, Evangelische Gemeinde deutscher Sprache in Norwegen.

Åtte utvalg fungerer nå under NKR (noen eksisterte før NKR ble opprettet). Utvalgene, som er økumenisk sammensatt, er følgende: Administrativt-juridisk utvalg (nytt i 1995), Bønneuken for kristen enhet, Norsk Ekumenisk Komite for det Sørlege Afrika, Norsk Sosialetisk samtaleforum, Norsk teologisk samtaleforum (må ikke forveksles med Den katolsk-lutherske samtalegruppen i Norge!), Norsk Økumenisk Forum for Innvandrerspørsmål, Norsk Økumenisk Kontaktforum for Kvinner, Norsk Økumenisk Ungdomsforum.

Utvalgene utfører en god del arbeid på sine felt og er "fagorganer" for NKR når det er nødvendig.

NKR har iblant "arbeidsmøter" med Norges Frikirkeråd, hvor det gis gjensidig informasjon, for å unngå dobbeltarbeid der hvor det er mulig. NKR har også kontakt med Nordiska Ekumeniska Rådet, med Kirkens Nødhjelp osv., og er i dialog med muslimer i Norge gjennom Mellomkirkelig råd i Den norske kirke. (For NKR møter katolikken Kari Vogt og baptisten Tor Olberg.)

Ideene drysset ut

Nytt under årets rådsmøte var at deltagerne en stund ble bedt om å gå i gruppesamtaler og tenke over styrets plan for virksomheten i 1996. Seks grupper var i sving, og skal man dømme etter alle ideene som drysset ut under oppsummeringen, går NKR og

utvalgene en arbeidsrik og krevende tid imøte. Her kan bare gjengis noen få av ideene: NKR må profilere rådets funksjoner utad, bl.a. ved å skape en felles holdning og felles innsats overfor den tredje verden og nord-sør-problematikken; 1000 årsjubileet må følges opp og gis en økumenisk profil, spesielt i Trondheim i 1997. Det må utarbeides studiemateriell for de lokale økumeniske tiltak; NKR må presentere seg selv gjennom en informasjonsbrosjyre; dialogen med Norges Frikirkeråd må intensiveres; arbeidet med innvandrings- og flyktningespørsmål må få høy prioritet; økumenikken må styrkes i den kirkelige studieprosess og utdanning. Og la meg nevne ønsket om at NKR skal være en opinionsdanner mot samfunnet i spørsmål som gjelder etikk samt praktiske og dagsaktuelle spørsmål (her ble nevnt holdningene under valgkampen mot innvandrere og fremmedfrykten). NKR må profilere seg som et kristent råd med en felles evangelisk profil, med vekt på formidling av tro og kristne verdier.

Metodistprest gjenvalgt som leder

Alle ideene betyr at den gjenvalgte leder, Lars Erik Nordby fra Metodistkirken, og det bredt sammensatte styret han har med seg, får nok å ta fatt i fremover.

Fra Den katolske kirke sitter sr. Else Britt Nilsen (dominikanerinne) som styremedlem med p. Per Bjørn Halvorsen (dominikaner) som varamann. I Rådet sitter foruten disse to biskop Gerhard Schwenzer (som nå ble valgt inn i valgkomiteen), p. Hans Vossenaar (fransiskaner) og seniorjournalist Baby Johannessen, oppnevnt av Biskopen. B. J. er også styremedlem og sekretær i Norsk Økumenisk Kontaktforum for Kvinner (NØKK).

Maristpater Jo Neve (sogneprest i Asker og Bærum Katolske Menighet) er leder for Bønneuken for Kristen Enhet.

Etterlyser hellige ektepar

Kongregasjonen for saligkåringer etterlyser ektepar som kan være mulige kandidater for saligkåring. Det fremgår av en artikkel i Vatikanets avis *L'Osservatore Romano*. Det er opp til lokalkirkene å komme med forslag i denne sammenheng. I artikkelen skriver mgr. Helmut Moll at "i disse tider hvor familier og ekteskap går til grunne under

byrdene, er det viktig å komme med overbevisende eksempler. Å vise at man kan holde sammen i gode og onde dager, i sykdom og helse, viser en heriosk grad av innsats."

Vatikanet har prosedyrene for slike prosesser klare. Det skal allerede være innledet prosesser i Sveits, Østerrike og Frankrike.

THE TABLET

St. Olav retter

I forrige nr. av bladet kom vi i farten til å tillegge vår gjesteskribent, *Ola Tjørhom*, et doktorgradsarbeid om den katolske frigjøringssteologen Leonardo Boff. Ham har Kjell Nordstokke doktorert på, mens Tjørhom har tatt for seg "de katolsk-lutherske læresamtaler".

21

Sekulariserte data!

"Hvor sekularisert Sverige er blitt, merker man tydelig når man skriver artikler på en datamaskin", noterer kollega Pehr Thorell i Katolsk Kyrkotidning og fastslår at "datamaskiner ikke er spesielt religiøse".

Tekstbehandlingsprogrammene kontrollerer stavingen, og ordlisten bygger på de mest vanlige svenske ordene, men "her er ikke mange 'fromme' ord", skriver Thorell. Heller ikke navn på kjente katolske personligheter, helgener eller teologiske uttrykk. Vi gir ordet direkte til Thorell:

- Okänt ord, säger den ifrån gång på gång.

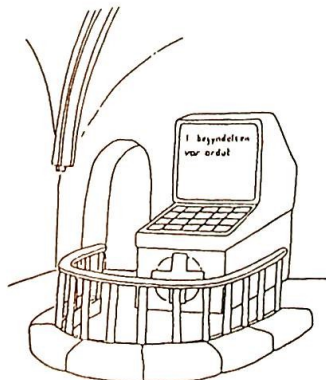
Datorm foreslår också ändringar om man staver fel. Skriver man 'kafekopp' säger den till at det ska vara två 'f' i 'kaffe'.

Ändringsforslagen är rätt intressanta.

Dopet (dåpen) vil datorm ha til doppel. *Kurian* vil programmet byta mot *Kiruna*, och *konfesionala* ska vara *konventionella*. *Frälsningen* ska ändras til *försäljningen* och *nåden* till *nöden*.

Stiften (bispedømmet) ska enligt datorm heta *skafien*, och *konsiliet* ska bytas mot *konstsilke*.

Så tänker en sekulariserad dator, skriver Pehr Thorell.

DAGLIG LEDER ST. OLAV BOKHANDEL

I St. Olav Bokhandel A/S blir det ledig stilling som daglig leder.

St. Olav bokhandel, som er heleiet av Oslo katolske bispedømme, har sitt utsalg i Akersveien 14, Oslo. Bokhandelen har en årlig omsetning på ca. 2 mill. og salget fordeler seg med en halvpart på bøker og det øvrige på religiøse objekter, musikk, kort m.m. Bokhandelen har kommisjonssalg i menigheter og en del postordresalg. I tillegg til daglig leder i full stilling, er det to ansatte i tilsammen 1 og 1/3 stilling + noe ekstrahjelp. Regnskapet føres eksternt. Det er kontakt med mulig samarbeidspartner som kan åpne for et økumenisk perspektiv.

Det vil i årene fremover stå sentralt å videreutvikle bokhandelens potensiale som spesialbokhandel, bl.a. innen katolsk litteratur og teologi. Andre viktige perspektiver vil være å søke å fange opp det nasjonale mangfold i Den katolske kirke og å fremme eksternt salg gjennom menighetene og ved postordre. Bli det aktuelt med samarbeidspartner, vil utviklingen av dette måtte ha høy prioritet.

Nåværende daglig leder går av for oppnådd aldersgrense den 1. april 1996. Det er ønskelig at ny leder om mulig kunne tiltre før dette. Lønn etter avtale.

Nærmere opplysninger fås ved henvendelse til kansellist Sverdrup-Thygeson, tlf. 22 20 72 26 eller til daglig leder Sidsel Meyer Aasrud, tlf. 22 20 72 48.

Søknad sendes kansellist Sverdrup-Thygeson, Oslo katolske bispedømme, Akersveien 5, 0177 Oslo.

Søknadsfristen er 15. nov. 1995.

Bønnens apostolat i november:

At mennesker som er motløse og ønsker å dø, må finne venner som hjelper dem tilbake til livslyst og tro på livets evige verdi.

At kjærligheten til og respekten for menneskelig liv og verdighet må øke.

22

OKTOBER

- Søn 22** 29. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR -
2 Mos 17,8-13/ 2
Tim 3,14-4,2/ Luk 18,1-8
Man 23 (St. Johannes av Capestrano).
Rom 4,20-25/
Luk 12,13-21
Tir 24 (St. Antonius Claret).
Rom 5,12.15.17-19.20b-21/
Luk 12,35-38
Ons 25 Rom 6,12-18/ Luk 12,39-48
Tor 26 Rom 6,19-23/ Luk 12,49-53
Fre 27 Rom 7,18-25/ Luk 12,54-59
Lør 28 SS. SIMON OG JUDAS -
Ef 2,19-22/ Luk 6,12-19

(Norske Tidebønner - uke 2)
Søn 29 30. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR -
Sir 35,15b-17.20-22a/
2 Tim 4,6-8.16-18/
Luk 18,9-14
Man 30 Rom 8,12-17/ Luk 13,10-17
Tir 31 Rom 8,18-25/ Luk 13,18-21

NOVEMBER

- Ons 1** ALLEHELGENSDAG
(dersom den ikke feires
5. november)
Allehelgenstekstene: se
5. november
Tirsdag i 31. uke: Fil 2,5-11/
Luk 14,15-24
Tor 2 Allesjellers dag - 2
Makk 12,43-46/
Rom 8,31-35.37-39/
Joh 14,1-6 el Visd 3,1-9/
Rom 6,3-9/
Matt 25,31-46 el Jes 25,6.7-9/
1 Kor 15,20-24.25-28 el

- Rom 5,5-11/ Joh 11,17-27 el
Matt 11,25-30
Fre 3 (St. Martin av Porres).
Rom 9,1-5/ Luk 14,1-6
Lør 4 St. Karl Borromeo.
Rom 11,1-2a.11-12.25-29/
Luk 14,1.7-11

(Norske Tidebønner - uke 3)
Søn 5 ALLEHELGENSDAG -
Åp 7,2-4.9-14/ 1 Joh 3,1-3/
Matt 5,1-12
Der festen feires 1. november -
31. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR -
Visd 11,23-12,2/ 2
Tess 1,11-2,2/
Luk 19,1-10
Man 6 Rom 11,29-36/ Luk 14,12-14
Tir 7 Rom 12,5-16/ Luk 14,15-24
Ons 8 Rom 13,8-10/ Luk 14,25-33
Tor 9 VIGSELSFEST FOR LATERANBASILIKAEN -
Esek 47,1-2.8-9.12 el
1 Kor 3,9-11.16-17/
Joh 2,13-22
Fre 10 St. Leo den Store.
Rom 15,14-21/ Luk 16,1-8
Lør 11 St. Martin av Tours.
Rom 16,3-9.16.22-27/
Luk 16,9-15

(Norske Tidebønner - uke 4)
Søn 12 32. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR -
2 Makk 7,1-2.9-14/
2 Tess 2,16-3,5/ Luk 20,27-38
Man 13 Visd 1,1-7/ Luk 17,1-6
Tir 14 Visd 2,23-3,9/ Luk 17,7-10
Ons 15 (St. Albert den Store).
Visd 6,1-11/ Luk 17,11-19

Så enkelt er det!

“Det er vanskeligere å komme inn i enn å gå ut av et kloster,” sier sr. Elaine, en av de tre engelske *St. Klarasøstre* som kom flyttende fra England til Larvik i våres for å grunnlegge det første klarissekloster i vårt land.

“Du har seks år på deg til å modnes og finne ut om dette er det du vil. Når løftet er avgitt, er valget endelig og permanent, man trenger ikke lenger tvile på om man har gjort det riktige.”

Men fratar du da ikke deg selv muligheten til å angre? vil journalisten fra *Klassekampen* vite.

“Vi kan ikke gjøre alt her i livet,” svarer sr. Elaine, “spiser du et eple, kan du ikke spise en pære, så enkelt er det.”

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt
Faste medarbeidere:
Olav Egil Aune
Liv Greni
Bernt Eidsvig
ISSN 0802-6726

Albert Raulin o.p.
Nina Valsø
Gunnel Vallquist

Akersveien 14, 0177 Oslo
Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48
Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26
Årsabonnement (Norge): kr. 200,—
Øvrige europeiske land: kr. 220,—
Andre verdensdeler: kr. 230,—
Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

Olav den Hellige.

L. R. Langslet.
En fascinerende fremstilling
av "Norges evige konge", som
satte så sterke og varige spor
gjennom norsk historie.
Rikt ill. *ib. kr. 298,-*.

Mening og mysterium.

Vibeke Engelstad.
Streiftog i religionspsykologi.
Boken gir viktig innsikt til alle
som er opptatt av livets
mening og tilværelsens mysterium,
ib. kr. 198,-.

K. A. Pollestads bøker er kommet i Cappelens stor-
bokutgave à *kr. 149,-*:

Maten er halve føda
17. mai i Samarkand
Min Islandsferd
Pater Hilarion

Det hellige Russland.

Jahn Otto Johansen.
Et essay om religion og nasjonalisme,
hf. kr. 179,-.

**St
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo

Telefon: 22 20 72 48

Fax: 22 36 02 63

Åpningstider:

Man.-fre.: 10-17

Lør.: 10-14

Min korsikanske landsby.

Brikt Jensen.
- tar leseren med på en kul-
turhistorisk reise til et
eksotisk sted i Middelhavet,
ib. kr. 298,-.

The Modern Catholic Encyclopedia.

More than 1300 cross-refer-
enced entries encompass
virtually every aspect of
Catholicism, *ib. kr. 648,-*.

Encyclopedia of Saints.

- presents 300 of the major saints of the Roman
Catholic calendar of celebrations. - The saint's
feastday, life, activities, legends and place of pilgri-
mage,
ib. kr. 459,-.

Mesteren og de fire skriverne. Ulf Nilsson.

Hvem var han? Hva ville han? Den romerske gutten
Titus får møte Markus i Roma, Matteus i Kaper-
naum og tilslutt Lukas og Johannes.
Fin barnebok, *ib. kr. 235,-*.

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06

Blikk på tiden

To ting kommer jeg til å huske fra høstens valgkamp: "Hedstrømsaken" i Fremskrittspartiet og valgkampanjen til Kristelig Folkeparti.

"Du kan stemme KrF selv om du banner og drikker", forkynte annonsene. Partilederen rykket ut og presiserte: "Poenget er at du kan stemme på KrF, selv om du ikke er kristen!"

Ja ha. Der fikk vi den. Slik jeg tolker partilederen, er den som drikker og banner ikke kristen, det skulle tilsvare omtrent 92% av det norske folk. De gjenværende 8% stemte KrF, som vi så på valgresultatet.

Nå er ikke KrF talerør for kirken, men her gir de signaler som kanskje forklarer hvorfor folket ikke akkurat renner dørene ned i kirken - lastefulle som vi er og henfalne til både det ene og det andre - inkludert bannskap og drikke.

Valgkampprogrammet til KrF var utformet med et glimt i øyet, men det berører et problem: Å kalle seg kristen, for ikke å snakke om "personlig kristen", vil for mange bety det samme som å kanonisere seg selv. Og hvem tør vel det?

Den håpløse problemstillingen

blir altså: "Hvor mange synder og laster må du legge på hylla før du tør kalle deg kristen?" Her er jeg tydeligvis håpløst naiv, all den stund jeg tar som utgangspunkt at det som gjør deg kristen, er troen på Kristus.

- Okei, du skal ikke banne, gå på fylla, lyve, stjele, drepe. Mange vil føye til: du skal ikke røyke, du skal ikke kle deg slik og sånn, du skal ikke.. du skal ikke.. Fortsetter vi slik, blir jo det paradoksale spørsmålet til slutt: Er det mulig for en synder å kalle seg kristen?!

Dersom man ikke føler seg velkommen i kirken på grunn av et feilgrep eller en påviselig last, står vi tilbake med en kirke for dem som ikke er så åpenbart syndige. Det fins nemlig to typer synder (og her holder jeg meg ikke til katekismen): Dem vi kan se, og dem vi ikke kan se. Skattesnyteren og ekteskapsbryteren stikker seg mindre ut i forsamlingen enn lasaronen.

I "Kristin Lavransdatter" ser vi hvordan kristendommen fungerte i middelalderen. Var du døpt, var du kristen, selv om man sikkert ikke syndet mindre den gang. Kristin svek sine nærmestes tillit, hun "drev hor", hun var sågar involvert i et mord. Likevel var hun et dypt troende menneske med høy moral. Når hun ikke klarte å leve opp til moralen, vendte hun seg desto inderligere til Gud. Det slo henne aldri at konsekvensen skulle være at hun "i anstendighetens navn" burde holde seg borte fra kirken. Tvertimot. Feilstegene øket hennes erkjennelse av at hun er prisgitt en miskunnsrik Herre.

"Å salige synd som vant oss stor en gjeløser!" heter det påskelovsangen.

Tradisjonen i middelalderen kristendom betyr ikke at de tok lettere på synden, men de gjorde bot, var ferdig med det, og begynte på nytt. Ikke bare en gang, men "sytti ganger sju".

Det gode i mennesket kan bare elskes fram. Syndsbevissthet og dårlig samvittighet er vel og bra, men ikke hvis den fører til en lamrende selvforakt og mindreverdighetsfølelse.

Dette betyr ikke at kirken skal rokke ved idealene, bli romslig i den forstand at den godtar eller lukker øyene for det som strider mot kirkens tro og lære. Men det må ikke bli slik at kirken er det siste stedet man tør gå med sine nederlag. Jeg har møtt mange "skap-kristne" som aldri tør trå over kirkens terskel fordi de tror den bare er til for dem som har lykkes både materielt og åndelig. Vi vet at det er annerledes. Men hvordan bringer vi dette ut?

Hvis vi tar kirken på alvor, må vi tro at det er *innenfor* det kirkelige fellesskapet vi har størst sjanse til å overvinne våre mørke sider.

Vi vet at selv Peter sviktet sin Herre i skjebnetimen. Hadde Peter blitt støtt ut av fellesskapet etter dette, ville han ikke blitt kirkens klippe, som til slutt gikk i døden for sin Herre og sin tro.

Den som har erkjent at han trenger Guds barmhjertighet, kan lettere vise barmhjertighet mot andre. Slik forvandler Gud synderen til en byggesten i kirken.

Backstreet Girl